

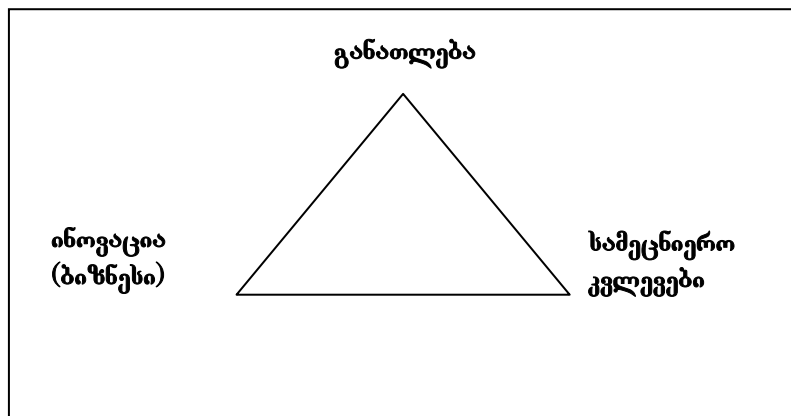
აღმოსავლეთის პარტნიორობა: განათლებისა და მეცნიერების როლი ადამიანთა შორის ურთიერთობის გაღრმავებაში

ინეზა გაგნიძე

1. შესავალი

ბოლო ორი ათეული წლის განმავლობაში, სამთავრობო პოლიტიკის განსაზღვრის დროს, განვითარებულ სახელმწიფოებში დომინანტური როლი ენიჭებოდა ცოდნის ეკონომიკის ფორმირების სტრატეგიის შემუშავებას. დღეისათვის ვექტორი გადაადგილდა ინოვაციური ეკონომიკის ჩამოყალიბების მიმართულებით და დღის წესრიგში დადგა განათლების, სამეცნიერო კვლევებისა და ინოვაციების (ბიზნესის) ეფექტიანი კავშირის უზრუნველყოფა.

2009 წლის 26 ნოემბრის სხდომაზე ევროსაბჭომ მოამზადა მიმართვა¹ განათლების, კვლევისა და ინოვაციების, სრულად ფუნქციონირებადი ცოდნის სამკუთხედის (იხ. ნახ. 4.1) შესაქმნელად, რომელშიც ევროპის ინოვაციური პოტენციალის, კრეატიული და ცოდნა-ინტენსიური ეკონომიკისა და საზოგადოების ჩამოყალიბების მიზნით დასახა მრავალი ღონისძიება.² აღნიშნულიდან გამომდინარე, ნებისმიერი გარადამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნისათვის ძალზე მნიშვნელოვანია ცოდნის სამკუთხედის მოდელის ცალკეული მხარეების მეცნიერული კვლევა და მათ შორის არსებული კავშირების გამოვლენა.

ნახ. 1.1. „ცოდნის სამკუთხედის“ მოდელი

¹ NOTICES FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS AND BODIES. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 26 November 2009 on developing the role of education in a fully- functioning knowledge triangle, (2009/C 302/03). pp.4-5. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0003:0005:EN:PDF>).

² დაწერილებით იხილეთ: ფ. წოწკოლაური, ი. გაგნიძე, ინოვაციის მხარდაჭერი განათლების სისტემა ევროკავშირში, მრავალღონიანი საინოვაციო პოლიტიკა და ევროინტეგრაცია (გზამკვლევი), თბ., 2010, გვ. 141-168.

მოცემული სტატიის მიზანია გააანალიზოს აღმოსავლეთის პარტნიორობის პროგრამა განათლებისა და მეცნიერების მიმართულებით და წარმოაჩინოს მიღწეული შედეგები. სტატიაში მოტანილი მასალა შეიძლება საფუძვლად დაედოს ევროკავშირის EaP-ს პროგრამის სამომავლო სამოქმედო მიმართულებების ჩამოყალიბება.

2. აღმოსავლეთის პარტნიორობა განათლებისა და მეცნიერების მიმართულებით - „ევროპა 2020“ - განათლების პოლიტიკის ნაწილი

2009 წლის 16-17 ნოემბერს ბრიუსელში აღმოსავლეთის პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმზე მე-4 სამუშაო ჯგუფისადმი (ხალხთაშორისი უთიერთობები) მიიღეს რეკომენდაციები, რომლებიც შეფასებულია, როგორც „აღმოსავლეთის პარტნიორობის მნიშვნელოვანი ასპექტი ეროვნული პლატფორმის მუშაობაში“³. აღნიშნული შეხვედრის სამუშაო დოკუმენტში (WORKING PAPER), წოგადად აღინიშნა, რომ საჭიროა:

- უზრუნველყოფილი იქნეს აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნების ევროკავშირის პროგრამებში მედიის, კულტურისა და განათლების მიმართულებით ახალგაზრდობის ფართო მონაწილეობა;
- მე-4 სამუშაო ჯგუფს გააჩნია პოტენციალი, ხელი შეუწყოს დანარჩენი სამი სამუშაო ჯგუფის მუშაობას, ვინაიდან ის არის „ხალხი-ხალხი“ სამუშაო ჯგუფი და შეუძლია ასტიმულიროს ურთიერთობები და კომუნიკაცია სამოქალაქო საზოგადოებებს შორის, აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებს შორის, ასევე ამ ქვეყნებსა და დანარჩენ ევროპას შორის;
- ევროკავშირმა ხელი შეუწყოს განათლების სფეროში კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლას;
- აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში ევროკავშირთან დაკავშირებულ ღონისძიებებთან ერთად უნდა წამოიწყონ სხვა ღონისძიებებიც: „ევროპის დღე“/„ევროპის კვირა“;
- იმ ორგანიზაციების შერჩევა, რომლებსაც სურთ სამუშაო ჯგუფში საქმიანობა ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან, პროფკავშირებთან და ა.შ;
- ბარიერების შემცირება და ეფექტური კონტაქტების განვითარება: ბარიერები: დისტანცია (სიშორიე) – იზოლირებული რეგიონები; სახსრები – სამოგზაურო გრანტების პროგრამების ამოქმედება; ენობრივი ბარიერების შესუსტება;

³ Preparations for the establishment of the Georgian National Platform for the Eastern Partnership. T. Khisadeli. http://www.alda-europe.eu/public/doc/107-EaP_CSF_Newsletter_10-2010.pdf, p.9.

- სამოქალაქო საზოგადოებისთვის ხელშეწყობა იმ ქვეყნებში, რომლებიც მარგინალიზებულია და ოფიციალურადად არ არის აღიარებული;
- სამოქალაქო საზოგადოების ლიდერთა ქსელის გაფართოება;
- რეგიონებში საინფორმაციო საზოგადოების ხელშეწყობა და განვითარება (ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა), საინფორმაციო პუნქტების ქსელის გაფართოების ჩათვლით.

განათლების სფეროში მოცემული რეკომენდაციებია:

- არაფორმალური განათლება და უწყვეტი სწავლება;
- დისტანციური სწავლების სტიმულირება;
- სხვადასხვა ქვეყნის რეგიონებში ახალგაზრდების უცხოეთში სასწავლებლად გასვლის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის სტიმულირება;
- გადამზადების პროგრამების უზრუნველყოფის მიზნით (ევროპის მოხალისეთა სამსახური), ევროკავშირის წევრი ქვეყნებიდან აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში მოხალისეთა გაგზავნა;
- აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებისთვის ევროკავშირის ქვეყნებში სტაჟირების მეტი რაოდენობით უზრუნველყოფა;
- სასკოლო გაცვლითი პროგრამები (სტუდენტები, მოსწავლეები და მასწავლებლები);
- სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების ჩართულობა ევროკავშირის საგანმანათლებლო პროგრამებში;

სამეცნიერო-კვლევითი მიმართულებით მოცემული რეკომენდაციებია:

- ერთობლივი კვლევების განვითარება;
- ჰუმანიტარულ სფეროში კვლევების წახალისება;
- ევროკავშირთან და აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან მკვლევართა ქსელის ინსტიტუციონალიზაცია და სწავლებისა და კვლევების უფასო წვდომის მონაცემთა ბაზის შექმნა.⁴

აღსანიშნავია, რომ ზემოაღნიშნული რეკომენდაციების შინაარსს წითელ ზოლად გასდევს ის მიზნები და პრინციპები, რაც შემუშავებულია ევროკომისიის მიერ 2009 წელს

⁴ EASTERN PARTNERSHIP CIVIL SOCIETY FORUM, RECOMMENDATIONS, WORKING GROUP 4: CONTACTS BETWEEN PEOPLE, (Brussels, 16-17 November 2009); (<http://www.eap-csf.eu/en/resources/eap-csf-2009-documents/>), p. 2-3.

და წარმოადგენს ევროპული თანამშრომლობის სტრატეგიას განათლების სფეროში 2020 წლამდე. ძალიან მოკლედ მათ შესახებ:

2020 წლამდე პერიოდში, ევროპული თანამშრომლობის ძირითადი მიზანია ხელი შეუწყოს წევრ სახელმწიფოებში განათლებისა და გადამზადების სფეროს შემდგომ განვითარებას. ამ მიმართულებით მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად ევროსაბჭოს 2009 წლის 12 მაისის სხდომაზე შექმნილია დოკუმენტი – *განათლებისა და გადამზადების სფეროებში ევროპული თანამშრომლობის სტრატეგიული ჩარჩო-პროგრამა*, სადაც განისაზღვრა 4 სტრატეგიული მიზანი და 8 სამუშაო პრინციპი⁵. მათგან, ჩვენი საკვლევი თემის შესაბამისად, კერძოდ, სტრატეგიული მიზნებიდან და პრინციპებიდან, შეიძლება გამოვყოთ რამდენიმე მათგანი:

მიზანი №1: უწყვეტი განათლების და მობილობის რეალობად გადაქცევა

უწყვეტი განათლება და მობილობა, დაკავშირებული დემოგრაფიულ ცვლილებებთან და ეკონომიკური და სოციალური პირობების განახლებასთან, მოითხოვს მუდმივად განვითარდეს უნარები და ჩამოყალიბდეს უწყვეტი განათლების მიდგომა. კვლავაც აუცილებელია უწყვეტი განათლების თანმიმდევრული და ყოვლისმომცველი სტრატეგიის განხორციელების დროს სწავლების შესაბამისი ჩარჩოების საფუძველზე განვითარდეს ნაციონალური საკვალიფიკაციო ჩარჩო და მოხდეს მისი დაკავშირება საერთოევროპულ საკვალიფიკაციო ჩარჩოსთან. შექმნილი უფრო მოქნილი გზები. *უწყვეტი განათლების მნიშვნელოვანი ელემენტია მოსწავლეების, მასწავლებლებისა და ინსტრუქტორების მობილობა, რაც უნდა იყოს არა გამონაკლისი, არამედ – წესი. საამისოდ უნდა იყოს გამოყენებული ხარისხის მობილობის ევროპული ქარტია⁶.*

მიზანი №3: თანასწორობის, სოციალური ერთობისა და აქტიური სამოქალაქო პოზიციის წახალისება

შრომითი მოწყობისა და ცოდნის დონის შემდგომი ამაღლების მიზნით განათლების სისტემისა და ტრენინგების გამოყენებით, ყველას უნდა მიეცეს საშუალება მათი პირადი, სოციალური ან ეკონომიკური პირობების მიუხედავად, მთელი ცხოვრების მანძილზე შეძლონ როგორც კონკრეტული ჩვევების განახლება, ისე ძირითადი კომპეტენციების განვითარება. განათლების სისტემამ ხელი უნდა შეუწყოს კულტურათაშორისი

⁵ NOTICES FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS AND BODIES; Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020') (2009/C 119/02); Official Journal of the European Union 28.5.2009. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>. p.12).

⁶ ხარისხის მობილობის ევროპული ქარტია (European Quality Charter for Mobility) – ყურადღებას ამახვილებს მობილობის ხარისხის ასპექტზე და აწესრიგებს უცხოეთში ყოფნის შემთხვევაში ინდივიდის განათლებისა და პროფესიული მომზადების დამადასტურებელი დოკუმენტის აღიარების საკითხებს. იხილეთ: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11085_en.htm.

კომპეტენციების, დემოკრატიული ფასეულობებისა და ადამიანის ძირითადი უფლებების პატივისცემას, ასევე გარემოს დაცვის მოთხოვნების ცნობრებაში გატარებას.

ზემოაღნიშნული სტრატეგიული მიზნების მისაღწევად შერჩეულ პრინციპებს შორის აღსანიშნავია:

1. პროფესიული განათლებისა და გადამზადების სფეროში კოპენჰაგენის პროცესი⁷ წარმოადგენს კოორდინაციის ღია მეთოდის ჩარჩოში ევროპული თანამშრომლობის მნიშვნელოვან ასპექტს;
 - უმაღლესი განათლების მოდერნიზაციისა და ერთიანი ევროპული სივრცის უმაღლესი განათლების განვითარების მიმართულებით ბოლონის პროცესთან მჭიდრო კავშირში წევრი სახელმწიფოების მხარდაჭერა. აღნიშნული ეხება ხარისხის უზრუნველყოფის, აღიარებისა და მობილობის საშუალებებს.
 - განათლებისა და გადამზადების სფეროში ევროკავშირის ინიციატივები უნდა განსორციელდეს სექტორებს შორის თანამშრომლობის მიმართულებით, ეს მოიცავს დასაქმებას, მეწარმეობას, სოციალურ პოლიტიკას, ახალგაზრდებთან ურთიერთობის პოლიტიკასა და ზოგადად კულტურას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ცოდნის სამკუთხედის შემადგენელი მხარეების ურთიერთქმედებას;
 - კარგად ფუნქციონირებადი თანამშრომლობა, ახალი, გამჭოლი მეთოდებით ქსელების შექმნა, აუცილებელია არა მარტო ევროკავშირის შესაბამის ინსტიტუტებში, არამედ ყველა დაინტერესებულ მხარეს შორის, ვისაც ხელეწიფება მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანოს პოლიტიკის, მისი განსორციელებისა და შეფასების შემუშავებაში.⁸

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან ჩანს, რომ განათლებისა და მეცნიერების განვითარების მიმართულებით, აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებთან შემუშავებული სამოქმედო პრიორიტეტები პარალელურ რეჟიმშია საერთოევროპულ პოლიტიკასთან, რაც ინტერესთა თანხვედრა და დიდ სინერგიულ ეფექტს აძლევს მონაწილე მხარეებს.

⁷ კოპენჰაგენის პროცესი (The Copenhagen Process) – პროცესი, რომელიც ხელს უწყობს კადრების უწყვეტი განათლების, გადამზადების და მობილობის პროცესების გამჭვირვალობას, რასაც აღწევს ევროპული ჩარჩო კვალიფიკაციების, ეროვნული ჩარჩო კვალიფიკაციებისა და პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების კრედიტების ევროპული სისტემის შემუშავებით. იხილეთ: <http://www.bbt.admin.ch/themen/berufsbildung/00106/00355/index.html?lang=en>.

⁸ დაწერილებით იხილეთ: ფ. წოწკოლაური, ი. გაგნიძე, ინოვაციის მხარდაჭერი განათლების სისტემა ევროკავშირში, მრავალდონიანი საინოვაციო პოლიტიკა და ევროინტეგრაცია (გზამკვლევი), თბ., 2010, გვ. 141-168.

3. განათლების ევროპული პროგრამები და მათი მართვა

ევროკომისიის 2009 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილებით⁹ ჩამოყალიბდა განათლების, აუდიოვიზუალისა¹⁰ და კულტურის აღმასრულებელი სააგენტო (EACEA), რომლის მართვის სტრუქტურა მოცემულია სქემაზე 4.1.¹¹ აღნიშნული სააგენტო, განათლებისა და კულტურის გენერალური დირექტორატის (DG EAC) ზედამხედველობის ქვეშ, ნაწილობრივ პასუხისმგებელია მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის პროგრამის მართვაზე. განვიხილოთ სქემაზე 4.1 მოცემული ის პროგრამები, რომლებიც განათლებისა და მეცნიერების სფეროს ამჟღავნებს მიზნით ფუნქციონირებენ.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის პროგრამა (LLP)¹², როგორც განათლებისა და გადამზადების ევროპული პროგრამების ფლაგმანი, ინდივიდებს საშუალებას აძლევს ცხოვრების ყოველ ეტაპზე მიიღონ ევროპაში სწავლის შესაძლებლობა. 2007-2013 წლების „მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის“ პროგრამის ბიუჯეტი დაახლოებით 7 მლრდ ევროა. იგი არის ქოლგა პროგრამა, რომელიც ახდენს სხვადასხვა საგანმანათლებლო და გადამზადების ინიციატივების ინტეგრირებას. მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის პროგრამა იყოფა ოთხ სექტორულ ქვეპროგრამად და ოთხ ე.წ. „განივ“ პროგრამად. ოთხი სექტორული ქვეპროგრამა თავისი შინაარსით ფოკუსირებულია განათლებისა და გადამზადების სხვადასხვა საფეხურზე, მათ შორის:

- **ქომენიუსი (Comenius)¹³** – სკოლებისთვის;
- **ერაზმუსი (Erasmus)¹⁴** – უმაღლესი განათლებისთვის;
- **ლეონარდო და ვინჩი (Leonardo da Vinci)¹⁵** – პროფესიული მომზადებისა და გადამზადებისთვის;
- **გრუნდთვიგი (Grundtvig)¹⁶** – ზრდასრულთა განათლებისთვის.

⁹ COMMISSION DECISION, of 20 April 2009, setting up the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency for the management of Community action in the fields of education, audiovisual and culture in application of Council Regulation (EC) No 58/2003 (2009/336/EC).

¹⁰ იგულისხმება სწავლების ტექნიკური საშუალებები, მათ შორის მხედველობა და სმენადაქვეითებულ-თათვის და სხვ.

¹¹ წყარო: http://eacea.ec.europa.eu/about/documents/organigram_110103.pdf.

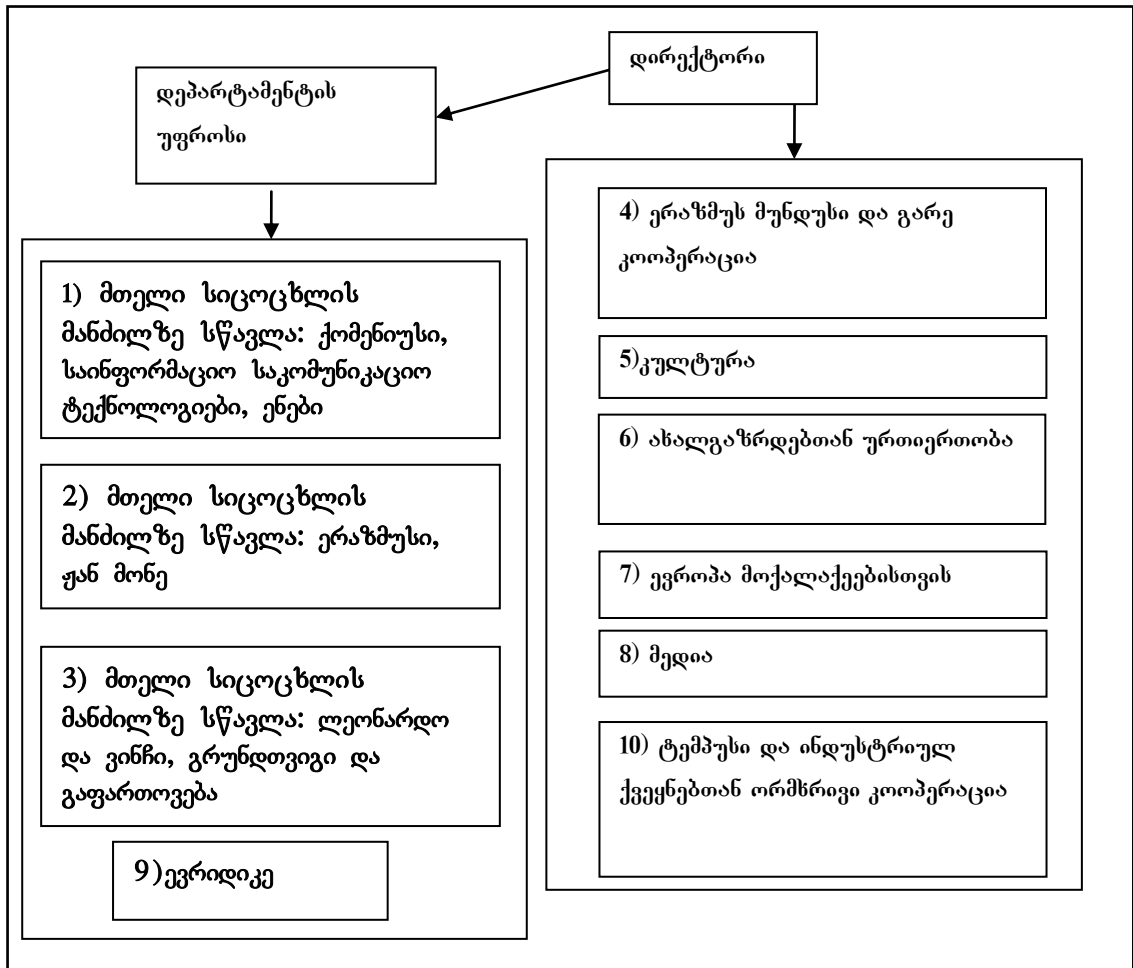
¹² http://eacea.ec.europa.eu/llp/about_llp/about_llp_en.php.

¹³ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_en.php.

¹⁴ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/.

¹⁵ http://eacea.ec.europa.eu/llp/leonardo/leonardo_da_vinci_en.php.

¹⁶ http://eacea.ec.europa.eu/llp/grundtvig/grundtvig_en.php.

ნახ. 3.1. განათლების, სწავლების ტექნიკური საშუალებებისა და კულტურის აღმასრულებელი სააგენტოს სქემა (EACEA)

„განივი“ პროგრამების მიზანია შეაფასონ სექტორული ქვეპროგრამების საქმიანობა და უზრუნველყონ მათი მაქსიმალური შედეგების მიღწევა. აგრეთვე, ხელი შეუწყოს ევროპულ თანამშრომლობას იმ სფეროებში, სადაც ორი ან მეტი პროგრამა მოქმედებს. გარდა ამისა, „განივი“ პროგრამები მოწოდებულია აამაღლონ წვერი ქვეყნების განათლებისა და გადამზადების სისტემის ხარისხი და გამჭვირვალობა. მათი საქმიანობა ფოკუსირებულია ოთხ ძირითად მიმართულებაზე, კერძოდ:

- ✓ თანამშრომლობისა და ინოვაციის პოლიტიკაზე;
- ✓ ენების სწავლებაზე;
- ✓ საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე;
- ✓ შედეგების გაფრცხვლებაზე და გაფართოებაზე.

ჟან მონეს¹⁷ პროგრამა, სექტორულ და განივ პროგრამებთან ერთად, მოქცეულია მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის პროგრამის ქოლგის ქვეშ. ჟან მონეს პროგრამა ხელს უწყობს უმაღლეს საგანმანათლებლო ინსტიტუტებში ევროპული ინტეგრაციული პროცესების სწავლებას, ასახვასა და დებატებს. იგი მოქმედებს მსოფლიოს 68 ქვეყანაში, 760-ზე მეტ უნივერსიტეტს ჟან მონეს კურსები ჩართული აქვს თავის სასწავლო კურიკულუმებში (პროგრამებში), იგი აერთიანებს 1600 პროფესორის ქსელს და ყოველწლიურად უზრუნველყოფს პროგრამაში 250 000 სტუდენტის მონაწილეობას.

ევრიდიკე¹⁸ (Eurydice) არის ინსტიტუციონალური ქსელი, რომელიც კრებს ევროპის განათლების სისტემისა და პოლიტიკის შესახებ არსებულ საიმედო და ადვილად შესაძარის ინფორმაციას, უწევს მონიტორინგს, ამუშავებს და ახდენს მის ცირკულაციას. ევრიდიკე არ ითვალისწინებს ფინანსურ მხარაჭერას და საფონდო პროექტებს. იგი არის ქსელი, რომელიც შედის ევროპის სამმართველოსა და ეროვნულ ერთეულებში¹⁹. ევროპის ერთეული ფინანსდება ევროკომისიის მიერ, სოლო ეროვნულს აფინანსებენ მთავრობები. ფუნქციონირებს 35 ეროვნული ერთეული (ევროკავშირის წევრი ქვეყნები, EEA-ს ქვეყნები და თურქეთი). ადგილებზე მათ შესაქმნელად შესაძლებელია ევროკომისიისაგან ფინანსური მხარდაჭერის მიღება. ევრიდიკე მოქცეულია ევროკავშირის განათლების სამოქმედო პროგრამაში.

ტემპუსი (Tempus)²⁰ არის ევროკავშირის პროგრამა, რომელიც ხელს უწყობს უმაღლესი განათლების სისტემის მოდერნიზაციას აღმოსავლეთ ევროპის, ცენტრალური აზიის, დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნებსა და ხმელთაშუა ზღვის რეგიონის პარტნიორ ქვეყნებში. განათლების, აუდიოვიზუალისა და კულტურის აღმასრულებელი სააგენტო პასუხისმგებელია ტემპუს IV (2007-2013) მართვაზე განვითარებისა და თანამშრომლობის ოფისისა (Europe Aid DEVCO²¹) და ევროკომისიის გაფართოების გენერალური დირექტორატის (DG ELARG of the European Commission) შედამხედველობის ქვეშ.

ევროკომისიამ აგრეთვე ჩამოაყალიბა უმაღლესი განათლების სფეროში ორმხრივი თანამშრომლობა ევროკავშირისა და ზოგიერთ ინდუსტრიულ ქვეყანასთან, რათა დაფინანსდეს ინოვაციური პროექტები, რომლებიც ფოკუსირებულია აკადემიურ თანამშრომლობასა და სტუდენტთა მობილობაზე. ორმხრივ თანამშრომლობაში

¹⁷ დაწვრილებით იხილეთ: http://eacea.ec.europa.eu/llp/jean_monnet/jean_monnet_en.php.

¹⁸ დაწვრილებით იხილეთ: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php.

¹⁹ დაწვრილებით იხილეთ: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/contacts_national_units_en.php.

²⁰ დაწვრილებით იხილეთ: http://eacea.ec.europa.eu/tempus/index_en.php.

²¹ EuropeAid Development and Cooperation - არის განვითარებისა და თანამშრომლობის ახალი გენერალური დირექტორატი, რომელიც პასუხისმგებელია დააპროექტოს ევროკავშირის განვითარების პოლიტიკა და იგი პროგრამებისა და პროექტების დახმარებით გააფრცხვლოს მთელ მსოფლიოში. დაწვრილებით იხილეთ: http://ec.europa.eu/europeaid/who/index_en.htm.

მონაწილე ქვეყნებია: აშშ, კანადა, ავსტრალია, იაპონია, ახალი ზელანდია და კორეის რესპუბლიკა²².

4. საქართველო ევროკავშირის საბანკანაო პროგრამებში

4.1. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საერთაშორისო თანამშრომლობის ძირითადი ვექტორები

სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი დაარსდა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2010 წლის 28 ივლისის ბრძანებით. იგი არის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდისა და ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდის (რუსთაველის ფონდის) უფლებამონაცვლე.²³

ფონდის მიზანია მეცნიერების დაფინანსებისათვის განკუთვნილი სახსრების რაციონალური ხარჯვის უზრუნველყოფა, მეცნიერების დაფინანსების ერთიანი სისტემის შექმნა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობის ჩამოყალიბება. ასევე, სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების ბენეფიციართა საქმიანობის მონიტორინგი და სამინისტროსთვის ანგარიშის წარდგენა საგრანტო დაფინანსების საფუძველზე შექმნილი ახალი სამეცნიერო პროდუქციისა და მოსალოდნელი ეკონომიკური ეფექტის მონაცემების თაობაზე.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი პროექტებს აფინანსებს **10** სამეცნიერო მიმართულებით, ესენია:

1. ქართველოლოგიის მეცნიერებები;
2. ჰუმანიტარული, ეკონომიკური და სოციალური მეცნიერებები;
3. საინჟინრო მეცნიერებები, მაღალტექნოლოგიური მასალები;
4. საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ტელეკომუნიკაციები;
5. მათემატიკური მეცნიერებები;
6. ფიზიკური და ქიმიური მეცნიერებები;
7. სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებები;
8. სამედიცინო მეცნიერებები;
9. დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები და გარემო;
10. აგრარული მეცნიერებები.

²² დაწვრილებით იხილეთ: http://eacea.ec.europa.eu/bilateral_cooperation/eu_ici_ecp/index_en.php.

²³ <http://www.mes.gov.ge/content.php?id=80&lang=geo>.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი თავის საქმიანობას ახორციელებს საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმის (2011-2014 წწ.) შესაბამისად შემდეგი პრიორიტეტების მიხედვით²⁴:

1. სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა;
2. სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარება;
3. ახალგაზრდა მეცნიერთა ხელშეწყობა;
4. სამეცნიერო კვლევებში საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება;
5. მეცნიერების პოპულარიზაცია.

სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსის მიზანია ღიად გამოცხადებული კონკურსის გზით, დამოუკიდებელ, ადგილობრივ და საერთაშორისო ექსპერტთა შეფასების საფუძველზე, შეარჩიოს და დააფინანსოს სამეცნიერო პროექტები და ამით, წარმოაჩინოს და გააძლიეროს საქართველოს სამეცნიერო პოტენციალი. პროექტები ფინანსდება 10 სამეცნიერო მიმართულებით.

2006-2010 წლებში საგრანტო კონკურსის ფარგლებში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 600-მდე სამეცნიერო პროექტი დაფინანსდა, საერთო ბიუჯეტით 25 მლნ ლარამდე. კონკურსს ადმინისტრირება გაუწიეს საქართველოს სსიპ ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა და სსიპ ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდმა (რუსთაველის ფონდმა).²⁵

პროექტების შეფასებაში მონაწილეობა მიიღო 1195 უცხოელმა და 35 ქართველმა ექსპერტმა. ყველაზე მეტი უცხოელი ექსპერტი მონაწილეობდა მათემატიკა, მექანიკა და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების მიმართულებით, ხოლო ყველაზე ნაკლები - სამედიცინო მეცნიერებების მიმართულებით დარეგისტრირებული პროექტების შეფასებაში.

2011 წლიდან სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი ორი მიმართულებით ცხადდება: სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი ფუნდამენტური კვლევებისათვის და სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი გამოყენებითი კვლევებისთვის. გამოყენებითი კვლევები საქართველოში გასულ წლებში სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსის ფარგლებში ფინანსდებოდა, თუმცა საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით, რუსთაველის ფონდმა კონკურსს ახალი, დამოუკიდებელი სახე მისცა. კონკურსის მიზანია საერთაშორისო ან ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი მაღალტექნოლოგიური ინოვაციური პროდუქტის შექმნა. გამოყენებით კვლევებს შედეგად უნდა მოჰყვეს ახალი, გაუმჯობესებული პროგრამული უზრუნველყოფის, მასალების, სამკურნალო საშუალების, მოწყობილობის,

²⁴ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=text&link_id=4.

²⁵ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=423.

კონსტრუქციის, სამრეწველო ნიმუშის შექმნა ან ახალი ტექნოლოგიის შემუშავება, სრულყოფა. სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში ფუნდამენტური და გამოყენებითი კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსის შედეგად დარეგისტრირდა 1122, ფუნდამენტურ კვლევებში – 786, ხოლო გამოყენებით კვლევებში – 336 განაცხადი²⁶.

უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის სახელმწიფო გრანტების კონკურსის მიზანია საზღვარგარეთის სამეცნიერო ცენტრებში მომუშავე წარმატებულ თანამემამულეებთან საქართველოს სამეცნიერო კადრების მჭიდრო პროფესიული ურთიერთობის ხელშეწყობა. საგრანტო დაფინანსება დაენმარება საქართველოში მომუშავე მკვლევარებს, უკეთ გაეცნონ მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებში არსებულ სამეცნიერო სიახლეებს და აითვისონ თანამედროვე კვლევითი ტექნოლოგიები. ერთობლივი პროექტების განხორციელება, ჩვენი სამეცნიერო დიასპორის წარმომადგენლებს საშუალებას მისცემს, მუდმივი საქმიანი კონტაქტი ჰქონდეთ სამშობლოსთან და თავისი ცოდნა და გამოცდილება მოახმარონ საქართველოში მეცნიერების დონის ამაღლებას.

საერთაშორისო კვლევითი ჯგუფის კონკურსის - დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები სამხრეთ კავკასიაში - შემადგენლობაში ქართველ მეცნიერთა ჩართვა. კონკურსის მიზანია, მეცნიერების სფეროში საქართველოს თანამშრომლობის გაფართოება და გაღრმავება საფრანგეთის რესპუბლიკასა და მეზობელ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებთან; საქართველოს მეცნიერების ევროპულ კვლევით სივრცეში ინტეგრაციის ხელშეწყობა. კონკურსის სამეცნიერო მიმართულებაა: დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები, კერძოდ მცირე კავკასიონის (სამხრეთ კავკასიონის) ქედის ბუნებრივი რესურსებისა (წიაღისეულისა და ნახშირწყლების) და ტექტონიკური აქტიურობის (სეისმოლოგიური რისკების შედეგების) კვლევა. კონკურსი პირველად 2010 წელს გამოცხადდა.

გრანტები ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალის შესაქმნელად. საგრანტო კონკურსის მიზანია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის არეალის გაფართოებისა და საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ქართული სამეცნიერო გამოცემების ინტეგრაციის მიზნით, ელექტრონული პერიოდიკის გამოცემის მატერიალური ხელშეწყობა. სხვა მოთხოვნებთან ერთად გათვალისწინებულია ის, რომ ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის შემადგენლობის 1/2 უნდა იყოს უცხოელი.²⁷

მოკლევადიანი ინდივიდუალური სამოგზაურო სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსის მიზანია ხელი შეუწყოს მეცნიერთა მონაწილეობას საერთაშორისო სამეცნიერო ღონისძიებებში, რათა ინფორმაციის გაცვლისა და გამოცდილების

²⁶ www.rustaveli.org.ge

²⁷ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=425.

გაზიარების შედეგად გააძლიეროს საქართველოს სამეცნიერო პოტენციალი და ხელი შეუწყოს ქართველი მეცნიერების საერთაშორისო სამეცნიერო ცხოვრებაში ინტეგრაციას. სამოგზაურო გრანტები გაიცემა შემდეგი სახის საერთაშორისო ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად: კონფერენცია, კონგრესი, ფორუმი, სიმპოზიუმი, სემინარი. 2006-2009 წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მსოფლიოს 52-ზე მეტ ქვეყანაში გასამგზავრებლად დაფინანსდა 311 მეცნიერი (საერთო ბიუჯეტი - 749303 ლარი). 2010 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსდა კიდევ 70-მდე მეცნიერი მსოფლიოს 18 ქვეყანაში გასამგზავრებლად (საერთო ბიუჯეტი - 176855 ლ.). 2011 წელს უკვე დაფინანსდა 53 მეცნიერი. კონკურსს ადმინისტრირება გაუწიეს საქართველოს სსიპ ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა და სსიპ ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდმა (რუსთაველის ფონდმა).²⁸

საკონფერენციო გრანტების კონკურსის მიზანია ხელი შეუწყოს საქართველოში ადგილობრივი და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციების, კონგრესების, ფორუმების, სიმპოზიუმებისა და სემინარების ჩატარებას; ინფორმაციის გაცვლასა და გამოცდილების გაზიარებას (თანხა არ აღემატება 30 000 ლარს). 2008-2010 წლებში დაფინანსდა 10 საგრანტო კონფერენცია.²⁹

საგრანტო კონკურსი - პრეზიდენტის გრანტები ახალგაზრდა მეცნიერთათვის. მისი მიზანია მეცნიერებაში ახალგაზრდა კადრების მოზიდვა და საგრანტო დაფინანსების გზით მათი სამეცნიერო პროექტების განხორციელების ხელშეწყობა. მისი საშუალებით 35 წლამდე ასაკის საქართველოში მცხოვრებ მაგისტრებს, დოქტორანტებს, დოქტორებს და მათთან გათანაბრებულ პირებს, რომლებიც ეწევიან სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობას, საშუალება ეძლევათ მოიპოვონ დაფინანსება. პროექტები შესაძლოა განხორციელდეს როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ორგანიზაციის ბაზაზე. პროექტის ხანგრძლივობაა ერთი წელი. 2007-2009 წლებში დასაფინანსებლად შეირჩა 134 პროექტი (10 სამეცნიერო მიმართულებით), საერთო ბიუჯეტით 1812522 ლარი. კონკურსს ადმინისტრირება გაუწიეს საქართველოს სსიპ ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა და სსიპ ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდმა (რუსთაველის ფონდმა).³⁰

უცხოეთში სამეცნიერო-კვლევითი სტაჟირების საგრანტო პროექტი. პროგრამა ითვალისწინებს 3 თვის მანძილზე ახალგაზრდა მეცნიერის სტაჟირებით მივლინებას უცხოეთის წამყვან უნივერსიტეტებსა და სამეცნიერო-კვლევით ცენტრებში. კონკურსის მიზანია ახალგაზრდა მეცნიერთა სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ხელშეწყობა საგრანტო დაფინანსების გზით, მათი კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალგაზრდა

²⁸ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=432.

²⁹ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=427.

³⁰ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=430.

მეცნიერთათვის საერთაშორისო კონტაქტების დამყარება და ხელშეწყობა გამოცდილების შექმნაში (კონკურსის მონაწილეთა ასაკი არ აღემატება 40 წელს). 2009 წელს კონკურსი გამოცხადდა 4 სამეცნიერო მიმართულებით და დაფინანსდა 3 მეცნიერი საერთო ბიუჯეტით 26906 ლარი. 2010 წელს კონკურსი გამოცხადდა 8 მიმართულებით, დაფინანსდა 16 მეცნიერი საერთო ბიუჯეტით 137 953 ლარი. კონკურსს ადმინისტრირება გაუწია სს იპ ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა.³¹

საერთაშორისო თანამშრომლობა. საქართველოს სამეცნიერო პოტენციალის სრულყოფილი განვითარებისთვის აუცილებელია წამყვანი ქვეყნების აკადემიურ სფეროსთან თანამშრომლობის გააქტიურება, გამოცდილების გაზიარება, ერთობლივ კვლევებში ჩართულობის გაზრდა და სხვა. ამ მიმართულებით საქმიანობის განხორციელების მიზნით ფონდი აქტიურად თანამშრომლობს საერთაშორისო სამეცნიერო ფონდებთან, კერძოდ:

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის თანამშრომლობა NATO-სთან მოიცავს საქმიანობის რამდენიმე სფეროს, კერძოდ³²:

- ფონდში ფუნქციონირებს NATO-ს პროგრამის „მეცნიერება მშვიდობისა და უსაფრთხოებისათვის“ (NATO SPS) ეროვნული საინფორმაციო ბიურო, რომელიც ავრცელებს პროგრამის შესახებ შესაბამის ინფორმაციას და ქართველ მეცნიერებს უწევს კონსულტაციას;

- ფონდი მონაწილეობს NATO-სთან თანამშრომლობის „წლიურ ეროვნულ პროგრამაში“ (ANP);

- ფონდი მართავს ერთობლივ ღონისძიებებს NATO-სთან NATO SPS-ის ფარგლებში.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და აშშ-ს სამოქალაქო კვლევებისა და განვითარების ფონდი (CRDF) ასორცილებენ ერთობლივ „ბიზნეს-პარტნიორობის პროგრამას“, რომლის მიზანია გამოავლინოს კომერციული ნაწილის პოტენციალის მქონე სამეცნიერო პროექტები, ხელი შეუწყოს მათი ავტორების კოოპერაციას ადგილობრივ საწარმოებთან, სტიმული მისცეს ახალი ტექნოლოგიების გადაცემას და მეცნიერებატევადი პროდუქციის გამოშვებას.³³

მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სამეწარმეო პროგრამის (STEP) - „ბიზნეს-პარტნიორობის გრანტის - (BPG)“ ფარგლებში აშშ-ის სამოქალაქო კვლევებისა და განვითარების ფონდმა (CRDF-Global), სსიპ - შოთა რუსთაველის ეროვნულმა

³¹ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=23&id=429.

³² http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=37&id=483.

³³ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=37&id=482.

სამეცნიერო ფონდმა და საქართველოს სამეცნიერო-ტექნოლოგიური განვითარების ფონდმა (სსგფ) გამოაცხადეს 2011 წლის ერთობლივი კონკურსი. საპროექტო წინადადებების წარდგენა უნდა მოხდეს შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდსა და სსგფ-ში 2011 წლის 1 აგვისტოს, 18:00 საათამდე. კონკურსისთვის შერჩეულია შემდეგი პრიორიტეტული სამეცნიერო მიმართულებები:

- ა) საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები;
- ბ) ბიოტექნოლოგიები;
- გ) სოფლის მეურნეობა;
- დ) ახალი მასალების მიღება ადგილობრივი ნედლეულიდან.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და უკრაინის სამეცნიერო-ტექნოლოგიური ცენტრი (STCU) ანორცილებენ ერთობლივ „მიზნობრივი ინიციატივების პროგრამას“. პროგრამით გათვალისწინებულია ერთობლივი კონკურსის ორგანიზება, რომლის მიზანია საქართველოში გამოყენებითი კვლევების დონის ამაღლება, მასობრივი განადგურების იარაღის შექმნასთან დაკავშირებულ სამეცნიერო თემებში ადრე დაკავებული ქართველი მეცნიერების ჩართვა მშვიდობიან/კონვერსიულ პროექტებში. უცხოელ კოლეგებთან თანამშრომლობის გაფართოება³⁴.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და საფრანგეთის სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი (CNRS) ანორცილებენ ერთობლივ „საერთაშორისო თანამშრომლობის პროგრამას“, რომლის ფარგლებშიც სრულდება ერთობლივი სამეცნიერო პროექტები სამ პრიორიტეტულ სფეროში: მათემატიკა, სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებები, დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები. შოთა რუსთაველის ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა და საფრანგეთის სამეცნიერო კვლევების ეროვნულმა ცენტრმა (CNRS) ერთობლივი სამეცნიერო გრანტების პროგრამის ფარგლებში გამოაცხადეს 2011 წლის კონკურსი. საგრანტო კონკურსის მიზანია:

- ა) მეცნიერების სფეროში ორ ქვეყანას შორის თანამშრომლობის გაღრმავება-გაფართოება და ქართველ მეცნიერთა კვლევების დონის ამაღლება;
- ბ) ახალგაზრდა მეცნიერთა აქტიური ჩართვა ერთობლივ კვლევებში და ევროპულ კვლევით სივრცეში მათი ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

კონკურსის შედეგად დასაფინანსებლად შეირჩევა ერთობლივი სამეცნიერო პროექტები შემდეგი პრიორიტეტული სამეცნიერო მიმართულებებიდან:

- ა) მათემატიკა, მექანიკა;

³⁴ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=37&id=481.

ბ) ფიზიკა;

გ) სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებები.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, როგორც საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის უფლებამონაცვლე, დაკავშირებულია იტალიის კვლევების ეროვნულ საბჭოსთან (CNR) შეთანხმებით „სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ“. დოკუმენტის დებულებათა შესაბამისად მომზადებულია სამუშაო პროგრამა, რომლის შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდში განხილვის შედეგად მოხდება კონკრეტული ღონისძიებების (ერთობლივი კონკურსების მეშვეობით ორმხრივი სამეცნიერო პროექტების განსახორციელება, მეცნიერთა გაცვლა და სამეცნიერო სემინარების გამართვა) დროში გაწერა, დაფინანსების სქემებისა და მოცულობების შეთანხმება და ა.შ.³⁵

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი მონაწილეობს ევროგაერთიანების კომისიის მიერ ევროკავშირის კვლევისა და განვითარების მე-7 ჩარჩო პროგრამის (FP7) ფარგლებში დაფინანსებულ ორ პროექტში:

1. „აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების საერთაშორისო თანამშრომლობის ქსელი მეცნიერების და ტექნოლოგიების განვითარების სფეროში“ (IncoNetEECA). პროექტი მიზნად ისახავს აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების მეცნიერთა კოოპერაციის მჭიდროდ დაკავშირებას ევროკავშირის ქვეყნებთან და მეცნიერების პოლიტიკის ჰარმონიზაციას, ერთობლივი კვლევების ხელშეწყობას, ინფორმაციის ოპერატიულ გაცვლას, რეგიონის მეცნიერთა FP7-ში მონაწილეობის ხელშეწყობას და სხვა. პროექტში მონაწილეობს 21 ქვეყნის 23 ორგანიზაცია. ხანგრძლივობა შეადგენს 54 თვეს (2008 წლის იანვარი – 2012 წლის ივნისი);
2. „შავი ზღვის რეგიონში მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სფეროში კავშირების დამყარება“ (BS-ERA.NET), პროექტის ძირითადი მიზანია შავი ზღვის აუზის ქვეყნების სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პოტენციალის ამაღლება, ეროვნული პროგრამების ურთიერთკოორდინაცია, ერთობლივი რეგიონალური კონკურსის ორგანიზება, რეგიონისთვის სამეცნიერო პროგრამის მომზადება. პროექტში მონაწილეობს 13 ქვეყნის 17 ორგანიზაცია, ხანგრძლივობა შეადგენს 36 თვეს (2009 წლის იანვარი – 2011 წლის დეკემბერი).³⁶

³⁵ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=37&id=479.

³⁶ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&page=detals&topic_id=37&id=478.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, როგორც საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის უფლებამონაცვლე, მონაწილეობას მიიღებს შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის (BSEC) სამეცნიერო სექტორის მუშაობაში. კერძოდ, ფონდის თანამშრომლები ჩაერთვებიან BSEC-ის წევრი ქვეყნების მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სფეროს სამუშაო ჯგუფის საქმიანობაში, სადაც ხდება რეგიონის მეცნიერების პოლიტიკისა და სტრატეგიის შემუშავება, სამუშაო გეგმების მომზადება-განხილვა.

თურქეთის საელჩოს მიერ საქართველოში ოფიციალურად გადმოგზავნილია **თურქეთის სამეცნიერო და ტექნოლოგიური კვლევების საბჭოსთან (TUBITAK)** სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ ოქმის სამუშაო ვარიანტი. დაგეგმილია შეთანხმებულ ვერსიაზე ხელმოწერა.

დაწყებულია მოლაპარაკებები გერმანიის სამეცნიერო ფონდთან (DFG) სამეცნიერო-ტექნოლოგიური თანამშრომლობის ხელშეკრულების მომზადების თაობაზე. ასევე გააქტიურებულია მუშაობა საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკურ ცენტრთან (ISTC) სამეცნიერო და ტექნოლოგიური ორმხრივი თანამშრომლობის ხელშეკრულების მოსამზადებლად.³⁷

4.2 ერაზმუს მუნდუსის პროგრამა სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში

2003 წელს ევროკავშირის ქვეყნებმა ახალი მიდგომის საფუძველზე დაიწყეს უმაღლესი განათლების პროგრამების რეორგანიზაცია, რომელსაც უწოდეს ერაზმუს მუნდუსი (Erasmus Mundus). მისი I ეტაპი დასრულდა 2008 წელს. ევროკომისიის 2007 წლის 12 ივლისის უმაღლესი განათლების ხარისხის ამაღლებისა და კულტურათაშორისი ურთიერთგაგების საშუალებით, მესამე ქვეყნებთან³⁸ თანამშრომლობის საფუძველზე, ერაზმუს მუნდუსის (2009-2013) ფართო ზემოქმედების ინტეგრირებული შეფასების შესახებ სამუშაო დოკუმენტში აღინიშნა, რომ „2009-2013 წლებში ერაზმუს მუნდუსმა მუშაობა უნდა გააგრძელოს როგორც არსებული, ასევე ახალი ფართო ფორმატით, რაც გულისხმობს გარე თანამშრომლობის გეორგაფიის ფანჯრის გაფართოებას³⁹“.

ერაზმუს მუნდუსის 2009-2013 წლების მთლიანი ბიუჯეტი შეადგენს დაახლოებით 1 მლრდ ევროს⁴⁰. დღეისათვის ერაზმუს მუნდუსი არის თანამშრომლობისა და მობილობის

³⁷ http://www.rustaveli.org.ge/index.php?module=topic&topic_id=37.

³⁸ იგულისხმება ევროკავშირის არაწევრი ქვეყნები.

³⁹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, Accompanying document to the Proposal for a DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing an action programme for the enhancement of quality in higher education and the promotion of intercultural understanding through co-operation with third countries (Erasmus Mundus) (2009-2013), *Extended Impact Assessment* integrating ex ante evaluation requirements, [COM(2007) 395 final], [SEC(2007)950]. (http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/sec949_en.pdf, p.5).

⁴⁰ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/tools/documents/emleaflet_en.pdf, p.1.

პროგრამა უმაღლესი განათლების სფეროში, რომელიც მიმართულია ევროპული უმაღლესი საგანმანათლებლო სისტემის ხარისხის გაუმჯობესებისაკენ და ხელს უწყობს დიალოგსა და ურთიერთგაგებას ხალხებსა და კულტურებს შორის მესამე ქვეყნებთან თანამშრომლობის საფუძველზე. ამასთან, ერაზმუს მუნდუსი ხელს უწყობს ევროპისა და მესამე ქვეყნის უნივერსიტეტებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერებას.

ერაზმუს მუნდუსის გარე თანამშრომლობის ფანჯარა, სამოქმედო მიმართულება 2 (The geographical window "South Mediterranean Region, Eastern Europe Region and Russia" of the Erasmus Mundus Action 2 Partnerships program) არის ევროკავშირის საგანმანათლებლო სქემა, რომლის მიზანია უმაღლესი განათლების სფეროში თანამშრომლობის გამყარება ევროკავშირის ქვეყნების უნივერსიტეტებსა და ხმელთაშუაზღვისპირეთის, აღმოსავლეთ ევროპისა და რუსეთის უნივერსიტეტებთან. ამ პროგრამის შემადგენელი ნაწილია ლოტი 6 (Lot 6 - project⁴¹), რომელიც მოიცავს სამხრეთ კავკასიის სამი ქვეყნის (საქართველო, აზერბაიჯანი, სომხეთი) უნივერსიტეტების სტუდენტთა და აკადემიური პერსონალის მობილობას ევროკავშირის ქვეყნებში. აღნიშნული პროგრამა საშუალებას აძლევს ბაკალავრიატის, მაგისტრატურისა და დოქტორანტურის სტუდენტებს, ასევე პოსტ-დოქტორანტებს სამხრეთ კავკასიიდან, აიმაღლონ ლინგვისტური, კულტურული და საგანმანათლებლო გამოცდილება ევროპაში აკადემიური სწავლით. აღნიშნული პროექტის ამოცანებია:

- უმაღლესი განათლების ყველა საფეხურის ბენეფიციარს მისცეს მობილობის შესაძლებლობა ევროკავშირისა და სამხრეთ კავკასიის უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში (ორივე მიმართულებით);
- უზრუნველყოს ახალ ტექნოლოგიებთან ხელმისაწვდომობა და განათლების ხელშეწყობა ყველა ტიპის უნარშეზღუდული, ასევე სოციალურად დაუცველი სტუდენტებისათვის;
- განამტკიცოს საერთაშორისო თანამშრომლობის შესაძლებლობა და ადამიანური რესურსების განვითარება სამხრეთ კავკასიის პარტნიორ უნივერსიტეტებში;
- ჩამოაყალიბოს მყარი საგანმანათლებლო, კულტურული და ეკონომიკური კავშირები ევროპისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების ინსტიტუტებს შორის;
- ხელი შეუწყოს მეწარმეობის განვითარებას ევროკავშირისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების კერძო სექტორს შორის;
- ხელი შეუწყოს სამხრეთ კავკასიის მდგრად განვითარებას და დაეხმაროს ადგილობრივი ეკონომიკის წინსვლას.⁴²

⁴¹ <http://www.erasmusmundus5.gr/>.

⁴² http://www.erasmusmundus5.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=19.

პროგრამაში მონაწილეობა ითვალისწინებს რამდენიმე მოთხოვნას, კერძოდ: ბენეფიციარი ეროვნებით უნდა იყოს ან ქართველი, ან აზერბაიჯანელი, ან სომენი; იგი ბოლო სუთი წლის მანძილზე არ უნდა ცნოვრობდეს ან ანორციელებდეს თავის ძირითად საქმიანობას 12 თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში ერთ-ერთ რომელიმე ევროპულ ქვეყანაში; საუკეთესოდ უნდა ფლობდეს სასწავლო კურსის ან მასპინძელი ქვეყნის რომელიმე სალაპარაკო ენას. პროგრამა გათვალისწინებულია სამი სამიზნე ჯგუფისთვის, რომლებიც, თავის მხრივ, ამ ზოგადი მოთხოვნების გარდა ითვალისწინებენ დამატებით მოთხოვნებს.

ერაზმუს მუნდუსის პროექტი (The project EMA2 Partnership for Georgia, Armenia and Azerbaijan) ითვალისწინებს 87 ბენეფიციარს I სამიზნე ჯგუფიდან⁴³, 15 ბენეფიციარს – II სამიზნე ჯგუფიდან⁴⁴ და 24 ბენეფიციარს – III სამიზნე ჯგუფიდან⁴⁵, სამხრეთ კავკასიის პარტნიორი და ასევე არაპარტნიორი ინსტიტუტებიდან, ორგანიზაციებიდან და საწარმოებიდან.⁴⁶

საქართველოდან ერაზმუს მუნდუსის პარტნიორობაში ჩართული არიან: ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, შოთა რუსთაველის სახელობის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ი. გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და გორის უნივერსიტეტი. ევროპული უმაღლესი სასწავლებლების მხრიდან პროექტის პარტნიორები არიან: თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი (საბერძნეთი)⁴⁷, სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი (გაერთიანებული სამეფო)⁴⁸, რომის საპიენზას უნივერსიტეტი (იტალია)⁴⁹, ვიანა დო კასტელოს პოლიტექნიკური უნივერსიტეტი (პორტუგალია)⁵⁰, რუსეს უნივერსიტეტი (ბულგარეთი)⁵¹, რეზენეს აუგუსტსკოლა (ლატვია)⁵² და ბრიუსელის ვრიჯის უნივერსიტეტი (ბელგია)⁵³.

⁴³ I სამიზნე ჯგუფისთვის სტუდენტი რეგისტრირებული უნდა იყოს მესამე ქვეყნის რომელიმე პარტნიორ უმაღლეს სასწავლებელში. ბაკალავრიატის სტუდენტს წარმატებით უნდა ჰქონდეს დამთავრებული სულ მცირე ერთი სასწავლო წელი მაინც.

⁴⁴ II სამიზნე ჯგუფისთვის სტუდენტი უნდა იყოს რეგისტრირებული ლოტით განსაზღვრული მესამე ქვეყნის უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში (რომელიც არ არის ჩართული პარტნიორობაში) ან ჰქონდეს საუნივერსიტეტო ხარისხი ან ამ მესამე ქვეყნის ინსტიტუტის ექვივალენტური ხარისხი. მათ უნდა დაასაბუთონ თუ რა ხარვეზებს მისცემთ საზღვარგარეთ ყოფნა (და როგორ იმოქმედებს მათ სოციალ-ეკონომიკურ გარემოზე) და ინდივიდუალურ განაცხადთან ერთად მოეთხოვებათ მსარაჭურის წერილები.

⁴⁵ III სამიზნე ჯგუფისთვის სტუდენტი უნდა იყოს სამი ქვეყნიდან რომელიმე ეროვნების და წარმოადგენდეს სოციალურად დაუცველ ჯგუფს.

⁴⁶ http://www.erasmusmundus5.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=34.

⁴⁷ www.teithe.gr/

⁴⁸ www.smu.ac.uk

⁴⁹ www.unibomal.it

⁵⁰ www.ipvc.pt

⁵¹ <http://www.uni-ruse.bg/>

⁵² www.ru.lv

⁵³ www.vub.ac.be

2010-2011 სასწავლო წელს ერაზმუს მუნდუსის პროექტით შემოთავაზებულია შემდეგი პრიორიტეტული სამეცნიერო-საგანმანათლებლო მიმართულებები:⁵⁴

- სასოფლო-სამეურნეო მეცნიერებები;
- მდგრადი განვითარება;
- ბიზნესი;
- მენეჯმენტი;
- ეკონომიკა;
- ინფორმატიკა და კომპიუტერული მეცნიერებები;
- საკვები პროდუქტების წარმოება;
- გარემოსდაცვითი მეცნიერებები;
- ინჟინერია;
- ტურიზმის მენეჯმენტი;
- განათლება/მასწავლებელთა გადამზადება;
- საზოგადოების მართვა.

2010/2011 სასწავლო წლის მობილობის შესახებ დაწვრილებითი ინფორმაცია ბაკალავრების, მაგისტრანტების, დოქტორანტებისა და პოსტ-დოქტორანტების, ასევე აკადემიური პერსონალისათვის მასპინძელი უნივერსიტეტებისა და მონაწილეთა რაოდენობის მიხედვით მოცემულია დანართებში №1-4⁵⁵, ხოლო ერაზმუს მუნდუსის სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში გარე თანამშრომლობის ფანჯრის პროექტით გათვალისწინებული მაჩვენებლები 2010-2011 აკადემიური სასწავლო წლისთვის გამოსახულია შემაჯამებელ ცხრილებში⁵⁶ №4.1 და №4.2.

⁵⁴ წყარო: http://www.erasmusmundus5.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=38.

⁵⁵ წყარო: http://www.erasmusmundus5.gr/index.php?option=com_c1ontent&view=article&id=18&Itemid=34.

⁵⁶ წყარო: http://www.erasmusmundus5.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=29.

ცხრილი 4.1. ერაზმუს მუნდუსის პროგრამით 2010-2011 სასწავლო წელს მობილობის ჯამური მაჩვენებლები პროექტით გათვალისწინებული მობილობის სახეების მიხედვით

მობილობის სახე	ევროპელები სამიზნე ჯგ. 1	შემომსვლელი - მესამე ქვეყანა				სულ
		მესამე ქვეყანა	სამიზნე ჯგ. 1	სამიზნე ჯგ. 2	სამიზნე ჯგ. 3	
ბაკალავრიატი	4	საქართველო	12	არ	6	56
	4	აზერბაიჯანი	9	გამოცხადდა	5	
	2	სომხეთი	13		1	
მაგისტრატურა	-	საქართველო	8	2	5	35
	-	აზერბაიჯანი	6	2	1	
	2	სომხეთი	8	1	-	
დოქტორანტურა	-	საქართველო	4	2	4	28
	-	აზერბაიჯანი	3	4	2	
	-	სომხეთი	8	1	-	
პოსტ-დოქტორანტურა	-	საქართველო	2	1	-	7
	-	აზერბაიჯანი	-	2	-	
	-	სომხეთი	2	-	-	
პერსონალი (აკადემიური/ადმინისტრაცია)	1	საქართველო	4	არ	არ	14
	-	აზერბაიჯანი	3	გამოცხადდა	გამოცხადდა	
	1	სომხეთი	5			
სულ	14	-	87	15	24	140

ცხრილიდან 4.1 ჩანს, რომ სამხრეთ კავკასიის სამი ქვეყნიდან ბაკალავრიატის სტუდენტების რაოდენობა I სამიზნე ჯგუფისთვის ქვეყნების მიხედვით შემდეგია: საქართველო – 12, აზერბაიჯანი – 9, სომხეთიდან – 13, ხოლო III სამიზნე ჯგუფისთვის შესაბამისად: 6, 5 და 1. მაგისტრანტების მობილობის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, I სამიზნე ჯგუფში საქართველოსთვის გამოყოფილია 8 ადგილი, II სამიზნე ჯგუფში – 2 ადგილი, ხოლო III სამიზნე ჯგუფში – 5 ადგილი. შესაბამისად, აზერბაიჯანისთვის სულ – 6, 2 და 1, ხოლო სომხეთისთვის საერთო ჯამში ასევე – 9 ვაკანსია.

სამხრეთ კავკასიის სამი ქვეყნის დოქტორანტების ევროპულ უნივერსიტეტებში მობილობის მაჩვენებლები ასეთია: საქართველოდან 10 დოქტორანტი იღებს მონაწილეობას, ხოლო აზერბაიჯანიდან და სომხეთიდან 9-9, ამასთან ყველაზე ხანგრძლივი სტაჟირებით სარგებლობს 1 ქართველი დოქტორანტი მესამე სამიზნე ჯგუფიდან – 34 თვე.

დანართში №4 მოცემულია პოსტ-დოქტორანტთა მობილობის მაჩვენებლები, კერძოდ პროექტის ამ მიმართულებით საქართველო წარმოდგენილია 3 მონაწილით, სომხეთი – 2 და აზერბაიჯანი – 1 მონაწილით.

ცხრილიდან №4.2 ჩანს, რომ 2010-2011 სასწ. წელს ერაზმუს მუნდუსის პროგრამით გათვალისწინებულ სტუდენტთა მობილობის ყველა კატეგორიის (4) მიხედვით საქართველოდან წარგზავნილთა რაოდენობა აჭარბებს აზერბაიჯანიდან და სომხეთიდან გაგზავნილ სტუდენტთა რაოდენობას, ხოლო აკადემიური პერსონალის მიხედვით სომხეთის მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია.

ცხრილი 4.2. ერაზმუს მუნდუსის პროგრამით 2010-2011 სასწ. წელს მობილობის ჯამური მაჩვენებლები პროექტში მონაწილე სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მიხედვით

სამხრეთ კავკასიის ქვეყანა	ბაკალავრები	მაგისტრანტები	დოქტორანტები	დოქტორანტურის შემდგომი საფეხური	პერსონალი	სულ
საქართველო	18	15	10	3	4	50
აზერბაიჯანი	14	9	9	2	3	37
სომხეთი	14	9	9	2	5	39
ს უ ლ	46	33	28	7	12	126

ერაზმუს მუნდუსის მთლიანი პროგრამის ზოგადი მაჩვენებლების მიხედვით თუ ვიმჯერებთ 2009-2010 სასწ. წელს მეცნიერთა მობილობის მიხედვით მაჩვენებლები ასე განაწილდა: საქართველოდან გაცვლით პროგრამაში მონაწილეობდა – 2, (განაცხადების რაოდენობა იყო 6, რამაც შეადგინა ერაზმუს მუნდუსის მთლიანი განაცხადების 0,47%); აზერბაიჯანიდან შესაბამისად: 1 (3, 0,28%), სომხეთიდან – 1 (7; 0,66%), უკრაინიდან – 8 (24; 2,28%); მოლდოვიდან – 1 (4; 0,38%); ბელორუსიიდან – 2 (4; 0,38%)⁵⁷. სტუდენტთა გაცვლითი პროგრამების მაჩვენებლები 2009-2010 სასწ. წლისთვის ასეთი იყო: საქართველოდან მონაწილეობდა 9 სტუდენტი (განაცხადების რაოდენობა იყო 49, რამაც შეადგინა მთლიანად პროექტში შესული განაცხადების 0,22%), აზერბაიჯანიდან – 3 (შესაბამისად: 47; 0,21%), სომხეთიდან – 13 (74; 0,33%); ბელორუსიიდან – 5 (60; 0,27%); მოლდოვიდან – 10 (70; 0,31%); უკრაინიდან – 29 (273; 1,22%)⁵⁸.

2004-2009 წლებში აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებიდან ერაზმუს მუნდუსის მეცნიერთა მობილობის პროგრამაში მონაწილეობა მიიღო: საქართველოდან – 3 მონაწილემ (მ.შ. კაცი – 3; ქალი – 0) სომხეთიდან – 3 (შესაბამისად: 3; 0), ბელორუსიიდან – 2 (1; 1), უკრაინიდან – 19 (13; 6), ხოლო მოლდოვას და აზერბაიჯანს ამ პერიოდში აღნიშნულ პროგრამაში მონაწილეობა⁵⁹ არ მიუღიათ. ამავე პერიოდში სტუდენტთა მობილობის პროგრამაში მონაწილეობა მიიღო: საქართველოდან – 23 მონაწილემ (მ.შ. კაცი – 12; ქალი – 11) სომხეთიდან – 19 (შესაბამისად: 5, 14), აზერბაიჯანიდან – 8 (3; 5), ბელორუსიიდან – 24 (12; 12), მოლდოვიდან – 25 (10; 15), უკრაინიდან – 102 (39; 63)⁶⁰. თუ შევადარებთ 2004-2009 წლებისა და მიმდინარე აკადემიური წლის (2010-2011 სასწ. წელი) მაჩვენებლებს, ვნახავთ, რომ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში შეინიშნება პროცესის აშკარა გააქტიურება, ვინაიდან პირველი ხუთი წლის მაჩვენებლებთან შედარებით ისინი მიმდინარე აკადემიურ წელს 2-3-ჯერ უფრო მაღალია.

⁵⁷ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/results_compendia/documents/statistics/em20092010_scholars2.pdf.p.1-2.

⁵⁸ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/results_compendia/documents/statistics/em20092010_students2.pdf.p.1-2.

⁵⁹ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/results_compendia/statistics_en.php.

⁶⁰ http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/results_compendia/statistics_en.php.

4.3. ტემპუსის პროგრამები საქართველოში

1991 წელს, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებისა და მონღოლეთის ფართომასშტაბიანი დახმარებისთვის, შეიქმნა ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამა ტასისი (TACIS), რომლის ეროვნული პროგრამების ძირითად მიმართულებებს სხვა პროგრამებთან ერთად, წარმოადგენდა: სახელმწიფო საწარმოების რესტრუქტურისაცია და კერძო საკუთრების განვითარება, განათლების, სოფლის მეურნეობის, ენერჯეტიკის, ტრანსპორტის, ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობა და სხვა.

ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამა ტასისის მიერ საქართველოს ეროვნული პროგრამების ფარგლებში 1992-2006 წლებში გაეწია 131 მლნ ევროს მოცულობის დახმარება. წლების მიხედვით აღნიშნული თანხა შემდგენაირად განაწილდა: 1992-1993 წწ. – 13 მლნ ევრო, 1994-1995 წწ. – 10 მლნ ევრო, 1996-1997 წწ. – 16 მლნ ევრო, 200-2001 წწ. – 15 მლნ ევრო, 2002-2003 წწ. – 14 მლნ ევრო, 2004-2005 წწ. – 27 მლნ ევრო, 2006 წ. – 20 მლნ ევრო⁶¹.

ტემპუსი ევროგაერთიანების პროგრამაა, რომლის მიზანია უმაღლესი განათლების რეფორმის ხელშეწყობა და თანამშრომლობის განვითარება ევროკავშირის პარტნიორ ქვეყნებში. პროგრამა შეიქმნა 1990 წელს, ბერლინის კედლის დაცემის შემდეგ და მოიცავს დასავლეთ ბალკანეთის, აღმოსავლეთ ევროპის, ცენტრალური აზიის, ჩრდილოეთ აფრიკისა და ახლო აღმოსავლეთის 27 ქვეყანას.

ტემპუსი ითვალისწინებს პარტნიორი ქვეყნების უმაღლესი სასწავლებლების ევროპულ უნივერსიტეტებთან თანამშრომლობას, რომელიც თავის მხრივ გულისხმობს ევროპული სტანდარტების დანერგვას, თანამედროვე სასწავლო პროგრამების შემუშავებას, უახლესი სასწავლო ლიტერატურით მომარაგებას, კვალიფიკაციის ამაღლებას, სტუდენტთა და აკადემიური პერსონალის მობილობას, უნივერსიტეტების მენეჯმენტის გაუმჯობესებას, საუნივერსიტეტო რეფორმას, ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვასა და განვითარებას, უნივერსიტეტის ბაზაზე არააკადემიური კადრების მომზადებას და სხვა აქტივობებს.

2007-2013 წწ. ტემპუსის პროგრამა მოიცავს 3 სამოქმედო მიმართულებას, ესენია:

1. ერთობლივი პროექტი – Joint Project;
2. სტრუქტურული ღონისძიებები – Structural Measures;
3. თანმდევი ღონისძიებები – Accompanying Measures.

⁶¹ რ. ფუტყარაძე, საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები: პრობლემები და პერსპექტივები, გამომც. „უნივერსალი“, თბ., 2010, გვ. 159.

1996-2009 წლებში საქართველოში განხორციელდა ტემპუსის 31 პროექტი. აღნიშნულ პროექტებით საერთაშორისო თანამშრომლობა განხორციელდა გაერთიანებული სამეფოს, საფრანგეთის, ავსტრიის, ნიდერლანდების, გერმანიის, იტალიის, ესპანეთის, ირლანდიის, საბერძნეთის, პორტუგალიის და ლატვიის უნივერსიტეტებთან. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მონაწილეობა მხოლოდ ამჟამად მიმდინარე პროექტებში გააქტიურდა⁶². 1995 წლიდან, ტემპუსის ფარგლებში, საქართველოსთვის გამოყოფილია 13 მლნ ევროზე მეტი. აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში 2010 წელს მიღებული პროექტების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში №4.3⁶³.

ცხრილი 4.3. ტემპუსის მიერ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში 2010 წელს შერჩეული პროექტები

რეგიონი	ქვეყანა	ერთობლივი პროექტი		სტრუქტურული ღონისძიება		სულ
		ერთგვარი პროექტი	მრავალერთგვარი პროექტი	ერთგვარი პროექტი	მრავალერთგვარი პროექტი	
აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნები	საქართველო		4		1	5
	აზერბაიჯანი	1	1			2
	სომხეთი		2	1	1	4
	სულ კავასია	1	6	1	1	9
	ბელორუსია		2			2
	მოლდოვა	1	4			5
	უკრაინა		5			5
	სულ	2	7	1	1	18

ცხრილიდან №4.3 ჩანს, რომ სამხრეთ კავასიის ქვეყნებს შორის საქართველო ყველაზე მეტ პროექტში მონაწილეობს. ანალოგიური მაჩვენებელი აქვს უკრაინასა და მოლდოვას. ამ პროექტებში საქართველოს უნივერსიტეტების მონაწილეობის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში №4.4. მასში ასევე ნაჩვენებია დღეისათვის საქართველოში მიმდინარე 12 პროექტის ამსახველი სურათი მონაწილეების, თემატიკისა და სანგრძლივობის მიხედვით.

ცხრილი 4.4. 2010 წელს საქართველოში მიმდინარე ტემპუსის პროექტები⁶⁴

№	უნივერსიტეტი	პროექტის დასახელება და კოდი	სანგრძლივობა
1	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი	144537 – სასწავლო პროგრამების რეფორმირება და თავსებადობა ბიოსამედიცინო ინჟინერიაში	2009-2011
2	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	144562 – ექვს ევროპულ ქვეყანაში სოციალური მუშაკის საგანმანათლებლო პროგრამაში სამსაფეხურიანი სწავლების სისტემის განვითარება	2009-2011
3	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	158627 – დისტანციური სწავლების განვითარება ბიოსამედიცინო მეცნიერებაში სამხრეთ კავასიის ქვეყნებში	2010-2013
4	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	158627 – დისტანციური სწავლების განვითარება ბიოსამედიცინო მეცნიერებაში სამხრეთ კავასიის ქვეყნებში	2010-2013
5	თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისის სამართლისა და ეკონომიკის უნივერსიტეტი.	158739 – ტურნიზმის ქსელი	2010-2013

⁶² <http://www.tempus.ge/files/Tempus%20in%20Georgia%20-%20data%202009.pdf>.

⁶³ წყარო: http://eacea.ec.europa.eu/tempus/results_compendia/documents/stats_tempus4_2010_a_phe.pdf.

⁶⁴ <http://www.tempus.ge/ge/currentprojects.html>.

	წილის კოლეჯი, ბათუმის საზღვაო აკადემია		
6	სოსუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	159338 – უმაღლესი განათლების სისტემის განვითარება სოციალური პარტნიორობის მხარდაჭერისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა კონკურენტუნარიანობის გაზრდისთვის	2010 – 2013
7	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, სახელმწიფო აგრარული უნივერსიტეტი	159340 – გამოყენებითი ბიოლოგიის სამაგისტრო პროგრამა	2010 – 2013
8	განათლების აკრედიტაციის ეროვნული ცენტრი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისის სამართლისა და ეკონომიკის უნივერსიტეტი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	511035-TEMPUS-2010-DE-TEMPUS-SMGR – უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ინტერნაციონალიზაცია	2010 – 2013
9	თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	511172-TEMPUS-2010-DE-TEMPUS-JPCR – გარემოს შესწავლელ მეცნიერებათა სწავლება ბოლონის პრინციპების შესაბამისად	2010 – 2013
10	აკაიე წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	511275-TEMPUS-2010-GE-TEMPUS-JPCR - საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების აქტიური სწავლება	2010 – 2012
11	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველოს უნივერსიტეტი	511303-TEMPUS-2010-UK-TEMPUS-JPCR - საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და სოციალური სამსახურის სამაგისტრო პროგრამა	2010 – 2013
12	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	511340-TEMPUS-2010-NL-TEMPUS-JPGR – სტრუქტურირებული სადოქტორო პროგრამების განვითარება საქართველოსა და უკრაინის უნივერსიტეტებში	2010 – 2013

ამჟამად, მიმდინარე პროექტებში მონაწილეობს თერთმეტი ქართული უნივერსიტეტი. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებთან ერთად სორციელდება ცხრილში 4.4 მოცემული №1-7 პროექტები. მათში ჩართულია უკრაინა (პროექტები №2, 5, 6), აზერბაიჯანი (№1, 4), სომხეთი (№1, 4, 6, 7), მოლდოვა (№6). სამწუხაროდ, არ არის პარტნიორული კავშირები ბელორუსთან.

4.4. სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები საქართველოში

საქსტატის მონაცემებით, 2009 წელს საქართველოში სასწავლებლად შემოვიდა (როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო სასწავლებელში) 832 სტუდენტი (შესაბამისად: 452; 380), ხოლო საქართველოდან სულ 215 სტუდენტი (125; 90)⁶⁵ გაიგზავნა. სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში მოცემულია ცხრილში 4.5.

⁶⁵ http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=205&lang=geo.

**ცხრილი 4.5. სტუდენტთა მობილობის მონაცემები
აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში**

№	სტუდენტთა გაგზავნა საზღვარგარეთ და უცხოელ სტუდენტთა რიცხოვნობა 2009 წელს	სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები		კერძო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები	
		საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები	საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები
		1	აზერბაიჯანი	0	16
2	სომხეთი	0	0	0	11
3	უკრაინა	1	2	0	3
4	მოლდოვა	0	1	0	0
	ს უ ლ	1	19	0	227

ცხრილიდან №4.5 ჩანს, რომ საქართველოს სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ევროპის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებიდან შემოსული უცხოელი სტუდენტების საერთო რაოდენობა 2009 წელს იყო 246, რომლის 93% (229 სტუდენტი) იყო აზერბაიჯანიდან. არავინ შემოსულა სასწავლებლად ბელორუსიდან და არც საქართველოდან არის გაგზავნილი. შემომსვლელი ქვეყნებიდან ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა მოლდოვადან – 0,4% (1 სტუდენტი). საქართველოდან ევროპის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში სასწავლებლად გაიგზავნა სულ 1 სტუდენტი (უკრაინა, გაგზავნილთა 100%).

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ევროპის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებიდან შემოსული სტუდენტების უმრავლესობა მოდის კერძო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებზე, ხოლო გაგზავნილთა უმრავლესობა – სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებზე (კერძო სასწავლებლებიდან საქართველოდან აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში არავინაა გაგზავნილი). ევროპის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებელი აშკარად შემოსულ სტუდენტთა დიდ უპირატესობაზე მეტყველებს (99,6%). ამასთან აღსანიშნავია, რომ შემოსულ სტუდენტთა დიდი უმრავლესობა 92,2%, (227 სტუდენტი) კერძო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში შემოვიდა.

სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლის მიხედვით კავკასიის ქვეყნებიდან (აზერბაიჯანი, სომხეთი) შემოსულია სულ აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებიდან შემოსულთა 97,5% (240 სტუდენტი). რაც მეტყველებს კავკასიაში განათლების დარგში საქართველოს კონკურენციულ უპირატესობაზე.

სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებში მოცემულია ცხრილში 4.6. ცხრილიდან ჩანს, რომ საქართველოს სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებიდან შემოსული უცხოელი სტუდენტების საერთო რაოდენობამ 2009 წელს შეადგინა 105, რომელთა შორის როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სასწავლებლებში ყველაზე მაღალი

მაჩვენებელი იყო რუსეთიდან – 77 სტუდენტი (73,3%), აქტივობით მეორე ადგილზეა ლიტვა – სულ 12 სტუდენტი (11,4%).

ცხრილი 4.6. სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებელი აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებში

№	სტუდენტთა გაგზავნა საზღვარგარეთ და უცხოელ სტუდენტთა რიცხოვნობა 2009 წელს				
		სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები		კერძო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები	
		საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები	საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები
1	აშშ	1	1	19	3
2	ბულგარეთი	2	0	0	0
3	გაერთიანებული სამეფო	0	0	20	0
4	ჩერმანია	30	2	5	1
5	ესპანეთი	1	0	0	0
6	ესტონეთი	7	3	13	0
7	იტალია	2	0	2	0
8	კვიპროსი	0	0	0	1
9	ლატვია	2	0	0	0
10	ლიტვა	9	11	7	1
11	ნიდერლანდები	0	0	0	1
12	პოლონეთი	3	2	0	0
13	პორტუგალია	2	0	6	0
14	რუსეთი	1	27	0	50
15	საბერძნეთი	15	2	0	1
16	საფრანგეთი	34	0	4	0
17	ჩეხეთი	9	0	0	0
	სულ	117	48	76	57

საქართველოდან გაგზავნილ სტუდენტთა საერთო რიცხოვნობა შეადგენს – 193, რომელთა შორის უმრავლესობა სასწავლებლად გაიგზავნა საფრანგეთში – 38 (19,6%), გერმანიაში – 35 (18,1%), გაერთიანებულ სამეფოსა და აშშ-ში ერთნაირი მაჩვენებელი აღინიშნა – 20 (10,3%). გაცვლის ინტენსიურობა სახელმწიფო და კერძო სასწავლებლებს შორის განისაზღვრა შემდეგი სახით: სახელმწიფო სასწავლებლებიდან წავიდა 117 სტუდენტი (67,3%), ხოლო კერძო სასწავლებლებიდან – 76 (43,7%). აღნიშნული მაჩვენებელი გულისხმობს ევროპული და ამერიკული ფონდებით სასწავლო გაცვლით პროგრამებში მონაწილეებს, ენების შემსწავლელ კურსებზე წასულთ და ა.შ. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებიდან შემოსული სტუდენტების უმრავლესობა მოდის კერძო საკუთრების დაწესებულებებზე 54,3% (57 სტუდენტი), ხოლო გასულთა უმეტესობა – სახელმწიფო სასწავლო დაწესებულებებზე – 60,6% (117 სტუდენტი). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მსგავსი ტენდენცია შეიმჩნევა აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნების მობილობის მაჩვენებლებშიც.

საქართველოდან აზია-აფრიკის ქვეყნებში სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები მოცემულია ცხრილში 4.7, სადაც ჩანს, რომ საქართველოს სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში აზია-აფრიკის კონტინენტებიდან შემოსული უცხოელი სტუდენტების საერთო რაოდენობა 2009 წელს იყო 314 (295+19), რომლის 78,9% იყო ინდოეთიდან, ხოლო 8,9% - შრი-ლანკიდან.

**ცხრილი 4.7. სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებლები
აზია-აფრიკის ქვეყნებში**

№	სტუდენტთა გაგზავნა საზღვარგარეთ და უცხოელ სტუდენტთა რიცხოვნობა 2009 წელს				
		სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები		კერძო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები	
		საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები	საზღვარგარეთ გაგზავნილი სტუდენტები	უცხოელი სტუდენტები
1	ეგვიპტე	4	0	0	0
2	ერაყი	0	0	0	3
3	თურქმენეთი	0	0	0	5
4	იაპონია	0	1	3	0
5	ინდოეთი	0	245	0	3
6	ირანი	0	1	0	0
7	ისრაელი	0	1	0	4
8	კორეა	0	0	6	0
9	პაკისტანი	0	6	0	0
10	შაერიტანია	0	8	0	0
11	სირია	0	4	0	0
12	ყაზახეთი	0	1	0	4
13	შრი-ლანკა	0	28	0	0
14	ჩინეთი	0	0	2	0
	სულ	4	295	11	19

აზია-აფრიკის ქვეყნებიდან როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში შემოვიდა 329 სტუდენტი, რომელთა უმრავლესობას კვლავ ინდოეთიდან შემოსული ახალგაზრდები შეადგენდნენ - 75,3% (248). აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ აზია-აფრიკის კონტინენტებიდან შემოსული სტუდენტების უმრავლესობა მოდის სახელმწიფო საკუთრების დაწესებულებებზე, ხოლო გასულთა უმრავლესობა – კერძო სასწავლო დაწესებულებებზე. აღნიშნულ ქვეყნებში სტუდენტთა გაცვლის მაჩვენებელი აშკარად შემოსულ სტუდენტთა დიდ უპირატესობაზე მეტყველებს, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს რეგიონში განათლების დარგში საქართველოს კონკურენციულ უპირატესობას. აღნიშნავთ იმ ფაქტსაც, რომ შემოსულ სტუდენტთა აბსოლუტური უმრავლესობა საქართველოში სამედიცინო განათლების მისაღებად ჩამოდის, რაც ამ დარგშიც საქართველოს კონკურენციულ უპირატესობაზე მეტყველებს. საქართველოდან აზია-აფრიკის ქვეყნებში სასწავლებლად გავიდა სულ 15 სტუდენტი, რომელთა უმრავლესობა 40% (6 სტუდენტი) სასწავლებლად წავიდა კორეაში, 20% (3 სტუდენტი) კი – იაპონიაში.

5. აღმოსავლეთის პარტნიორობის ჰორიზონტი მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის ზოგიერთი მაჩვენებლის მიხედვით

ცნობილია, რომ მენეჯერები თავისი პროდუქტის გაყიდვის დროს, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ პარტნიორებთან პირისპირ შეხვედრებსა და კომუნიკაციას. ასევე, ტექნოლოგიების ტრანსფერის პროცესში, სიანსების ახსნისა და დემონსტრირების საუკეთესო საშუალება არის უშუალო კომუნიკაცია. კოლორადოს უნივერსიტეტის

მეცნიერ-მკვლევარების მიერ 1993-2003 წლებში აშშ-დან მსოფლიოს 74 ქვეყანაში ბიზნეს მოგზაურობის სათანადო მაჩვენებლების შესწავლის შედეგად დადგინდა კავშირი ბიზნეს-მოგზაურობასა (საერთაშორისო ვაჭრობისა და უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების საშუალებით) და ქვეყნის ინოვაციურობის რეიტინგს შორის. აღინიშნა, რომ „საერთაშორისო მოგზაურობის 10%-ით ზრდა იწვევს პატენტების რიცხვის ზრდას 1%-ით. ამასთან, გასათვალისწინებელია ის, რომ ინოვაციებზე შემოქმედება პირდაპირ უკავშირდება თითოეული მოგზაურის ტექნოლოგიური ცოდნის ხარისხს.“⁶⁶

აღნიშნულიდან გამომდინარე ვფიქრობთ, საინტერესოა ვიცოდეთ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან საქართველოში საქმიანი ვიზიტით ჩამოსულთა რაოდენობა. საამისოდ შევისწავლეთ საქართველოს ტურიზმის ეროვნული სააგენტოს მიერ 2010 წელს ჩატარებული კვლევა. უცხოელი მოგზაურების კვლევა სასაზღვრო-გამშვებ პუნქტებში ჩატარდა გაეროს მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის რეკომენდაციების გათვალისწინებით და ამ ორგანიზაციის ექსპერტების მიერ შემუშავებული კითხვარის მეშვეობით. ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის დაკვეთით კვლევა მიმდინარეობდა 2010 წლის 1-22 თებერვალს; 4-15 მაისს; 9-22 აგვისტოს. კვლევა ჩატარდა თბილისის საერთაშორისო აეროპორტში, ბათუმის საერთაშორისო აეროპორტში, სადახლოს, წითელი წიდისა და სარფის სახმელეთო-სასაზღვრო გამშვებ პუნქტებში უცხოელებთან, რომლებიც ქვეყნიდან მიემგზავრობდნენ. შესაბამისად, მათ დასრულებული ჰქონდათ საქართველოში ვიზიტი და მათ მიერ მიღებული ყველა შთაბეჭდილება იყო ცოცხალი და აქტუალური. კვლევის მიზანი იყო საქართველოში ჩამოსული საერთაშორისო მოგზაურების დემოგრაფიული პროფილის, ვიზიტის მიზნის, ქვეყანაში გაწეული ტურისტული დანახარჯების და სხვა მახასიათებლების შესწავლა. სულ ჩატარდა 2660 ინტერვიუ. მიღებული შედეგების საფუძველზე გაირკვა, რომ საქმიანი (პროფესიული) მიზნით შემოვიდა 29%, ხოლო განათლება/ტრენინგების მიზნით 29,8%.⁶⁷

ამგვარად, უცხოელი მოქალაქეების დაახლოებით 58,8% საქართველოში ჩამოდის საქმიანი ვიზიტით. ეს მონაცემები გავავრცელებთ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან შემოსულთა რიცხვზე და დავადგინებთ, რომ 2010 წელს საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან ჩამოსული უცხოელი მოქალაქეების რაოდენობამ შეადგინა 110117 კაცი. ვიზიტორთა შორის საქმიანი/საგანმანათლებლო მიზნით სავარაუდოდ შემოვიდა 647 454 კაცი. ეს მაჩვენებელი 2000 წლის მაჩვენებელთან შედარებით 7,3-ჯერ გაიზარდა, რასაც მკვეთრად უნდა გავსარდა ამ

⁶⁶ N.Hovhannisyanyan, W. Keller, International Business Travel: An Engine of Innovation?, University of Colorado, 2010. Polanyi (1958) discusses this tacitness of technological knowledge. See Koskinen and Vanharanta (2002) on the role of face-to-face communication in overcoming problems arising from the tacitness of technology, and Forbes (2009) as well as Harvard Business Review (2009) on the general preference of business executives for face-to-face meetings over phone or web-based communications.
⁶⁷ www.gnat.ge

ქვეყნებს შორის სამეცნიერო და საგანმანათლებლო კავშირები. აღნიშნული ფაქტი აისახება ერთობლივი კონფერენციების, კვლევებისა თუ სტატიების რაოდენობაში, მაგრამ მათ შესახებ ზუსტი ინფორმაციის მოპოვება შეუძლებელია.

ცხრილი 5.1. საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე ჩამოსული უცხოელი მოქალაქეების რაოდენობა აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან⁶⁸

№	ქ ვ ე ყ ა ნ ა	საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე ჩამოსული უცხოელი მოქალაქეების რაოდენობა		2010 წელს ჩამოსული ვიზიტის მიზნის მიხედვით (სავარაუდო)	
		2000 წელი	2010 წელი	საქმიანი პროფესიული	განათლება ტრენინგი
1	აზერბაიჯანი	55 193	498 570	144 585	148 573
2	ბელორუსი	1 193	4 970	1 441	1 481
3	მოლდოვა	2 905	2 393	694	713
4	სომხეთი	72 169	547 162	158 677	163 054
5	უკრაინა	18 098	48 022	13 926	14 310
ს უ ლ		149 558	1 101 117	319 323	328 131

საკითხის შესწავლის შემდგომი გაღრმავების მიზნით დავინტერესდით მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ მომზადებული მოგზაურობისა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის ანგარიშში აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნების მაჩვენებლებით. ცხრილში 5.2 მოცემულია აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნების მიერ სსგადასწვა მაჩვენებლების მიხედვით დაკავებული ადგილები და შესაბამისი ქულები.

ცხრილიდან 5.2. ჩანს, რომ მოგზაურობისა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობით, აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებს შორის (ბელორუსის გარდა, რომელიც მსგავს ანგარიშებში არ არის), საუკეთესო მაჩვენებელი აქვს საქართველოს (73 ადგილი), თუმცა ცალკეული ქვემაჩვენებლების მიხედვით, მაგალითად: „ტურიზმის ინფრასტრუქტურა“, საუკეთესო უკრაინაა (53 ადგილი), საინფორმაციო საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის მაჩვენებელი საუკეთესო აქვს მოლდოვას (65 ადგილი) და ა.შ. ყოველივე აღნიშნული მიუთითებს იმაზე, რომ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებს ამ მიმართულებით ბევრი რამ აქვთ ერთმანეთისგან სასწავლი და გასაზიარებელი.

⁶⁸ www.gnta.ge

**ცხრილი 5.2. აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნების ცალკეული მაჩვენებლები
(2010-2011 წლის მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის
მოგზაურობისა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის ანგარიშის⁶⁹ მისედვით).**

№	მაჩვენებელი	ქვეყნის ადგილი (139 ქვეყანას შორის) და ქულა (7-დან)				
		საქართველო	უკრაინა	მოლდოვა	სომხეთი	აზერბაიჯანი
-	ადგილი და ქულა 2011 წელს	73 (4,0)	85 (3,8)	99 (3,6)	90 (3,8)	83 (3,8)
-	ადგილი და ქულა 2009 წელს	73 (3,9)	77 (3,8)	93 (3,6)	91 (3,7)	76 (3,8)
1	მოგზაურობის და ტურიზმის რეგულირების ჩარჩო	35 (5,1)	64 (4,6)	68 (4,6)	58 (4,8)	59 (4,7)
2	პოლიტიკის წესები და რეგულაციები	54 (4,6)	107 (3,8)	81 (4,3)	92 (4,1)	74 (4,4)
3	გარემოს მდგრადობა	69 (4,5)	88 (4,2)	78 (4,4)	111 (4,1)	92 (4,2)
4	უსაფრთხოება და დაცულობა	47 (5,3)	82 (4,5)	65 (4,9)	51 (5,2)	54 (5,2)
5	ჯანმრთელობა და პიგიენა	31 (6,0)	17 (6,5)	49 (5,5)	37 (5,9)	54 (5,2)
6	მოგზაურობის და ტურიზმის პრომოტივული უწყობა	31 (5,2)	101 (4,1)	115 (3,7)	76 (4,5)	54 (4,7)
7	მოგზაურობის და ტურიზმის ბიზნესის-გარემო და ინფრასტრუქტურა	94 (3,2)	76 (3,5)	98 (3,1)	100 (3,1)	87 (3,3)
8	საჰაერო ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურა	105 (2,4)	93 (2,6)	128 (2,1)	95 (2,6)	83 (2,7)
9	სავაჭრო ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურა	69 (3,6)	74 (3,4)	124 (2,7)	106 (3,0)	58 (4,1)
10	ტურიზმის ინფრასტრუქტურა	87 (2,9)	53 (4,4)	93 (2,7)	92 (2,8)	96 (2,6)
11	საინფორმაციო საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურა	82 (2,8)	68 (3,2)	65 (3,3)	97 (2,5)	88 (2,8)
12	საფასო კონკურენტუნარიანობა მოგზაურობის და ტურიზმის ინდუსტრიაში	91 (4,4)	119 (4,0)	54 (4,8)	61 (4,6)	76 (4,5)

გლობალური კონკურენტუნარიანობის მისედვით საქართველოს მსოფლიოს 139 ქვეყანას შორის (2010-2011 წლების ანგარიშში) უკავია 93-ე ადგილი (3,9 ქულა), უკრაინას – 89 (3,9), სომხეთს – 98 (3,8), აზერბაიჯანს – 57 (4,3), მოლდოვას – 94 (3,9).⁷⁰ ამავე ანგარიშში მოცემული განათლებისა და მეცნიერების მაჩვენებლებით თუ ვიმსჯელებთ (იხილეთ ცხრილი 5.3), გნახავთ, რომ საუკეთესო პოზიცია აქვს უკრაინას, რომელსაც კონკურენტუნარიანობის აღმნიშვნელი 10-დან 4 მაჩვენებელი გააჩნია, აზერბაიჯანს – 2, 10-დან. საქართველოს, მოლდოვას და სომხეთს კონკურენტუნარიანობის აღმნიშვნელი მაჩვენებელი ამ მიმართულებით არ აქვთ.

⁶⁹ www.weforum.org

⁷⁰ www.weforum.org

ცხრილი 5.3. განათლებისა და მეცნიერების მაჩვენებლები აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში
(2010-2011 წლის მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიშის⁷¹ მიხედვით)

№	მაჩვენებელი	ქვეყნის ადგილი 139 ქვეყანას შორის				
		საქართველო	უკრაინა	მოლდოვა	სომხეთი	აზერბაიჯანი
1	დაწვებითი განათლების ხარისხი	105	49	72	88	109
2	დაწვებითი განათლების სისტემაში ჩართულთა სვედრითი წილი	17	102	107	115	49
3	საშუალო განათლების სისტემაში ჩართულთა სვედრითი წილი	59	44	71	69	12
4	სპეციალური განათლების სისტემაში ჩართულთა სვედრითი წილი	66	8	59	68	98
5	საგანმანათლებლო სისტემის ხარისხი	119	56	96	115	104
6	მათემატიკური და სამეცნიერო განათლების ხარისხი	104	42	75	74	101
7	სკოლების მართვის ხარისხი	116	108	123	130	124
8	ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა სკოლებში	74	68	61	107	77
9	კვლევებსა და ტრენინგებზე ხელმისაწვდომობა ადგილობრივ დონეზე	125	84	93	124	66
10	პერსონალის გადამზადების მასშტაბები	108	109	117	116	68

6. ღასკმნა

აღმოსავლეთის პარტნიორობა განათლებისა და მეცნიერების მიმართულებით არის „ევროპა 2020“ განათლების პოლიტიკის ნაწილი, მასთან შესაბამისი და თავსებადი, რა დასკვნაც ნაშრომში ევროკომისიის დოკუმენტების განხილვის საფუძველზე შეგვიძლია ჩამოვაყალიბოთ.

საქართველოს ევროპის საგანმანათლებლო პროგრამებში მონაწილეობის ძირითადი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კავშირების, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საერთაშორისო თანამშრომლობის ძირითადი მიმართულებების შესწავლის შედეგად ნათელია, რომ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებთან არსებობს მყარი, ურთიერთსასარგებლო კავშირები. სამომავლოდ სასურველია ამ კავშირების სპექტრის გაფართოება, ვინაიდან დადგენილია კორელაციური კავშირები საერთაშორისო ვაჭრობის და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების საშუალებით საქმიან მოგზაურობასა და ქვეყნების ინოვაციურობის რეიტინგის ამაღლებას შორის (პატენტების რაოდენობის ზრდის საფუძველზე).

სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებსა და აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში ერაზმუს მუნდუსის პროგრამით გათვალისწინებული კატეგორიების (ყველა საფეხურის სტუდენტები და აკადემიური პერსონალი) მობილობის მაჩვენებლების 2004 წლიდან განხილვის შედეგად ასევე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ამ მიმართულებითაც აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში (ბელორუსის გარდა), ჩამოყალიბებულია საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კავშირები. სამომავლოდ სასურველია მათი შემდგომი გაღრმავება-განვითარება, რაშიც ვგულისხმობთ თითოეული ქვეყნისთვის პრიორიტეტული მიმართულებების გასაზღვრასა და საერთო ინტერესების მიხედვით ამ ქვეყნების საგანმანათლებლო პოლიტიკის ერთმანეთთან თანხვედრას.

⁷¹ www.weforum.org

ტემპუსის პროგრამის პროექტები საქართველოსა და აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში წარმატებით სორცეიდება და ვფიქრობთ, სასურველია მათში (სხვა მიმართულებათა გვერდით) ბელორუსის ჩართულობის გაზრდა.

საქართველოსა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის, აშშ-სა და ევროპის, ასევე აზია-აფრიკის ქვეყნებში სტუდენტთა მობილობის მონაცემების ანალიზის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სტუდენტთა მობილობა სახეზეა, თუმცა სამომავლოდ აუცილებლად მიგვაჩნია აღნიშნული კავშირების ეფექტიანი გამოყენების გზების შემუშავება.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის ანგარიშის მისედევით გამოიჩინა უკრაინა. რის გამოც, ვფიქრობთ, EaP-ს პროგრამის მისედევით, აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან საგანმანათლებლო სისტემის კონკურენტუნარიანობის საშუალებით, უკრაინასთან გამოცდილების გაზიარების მიმართულებით გაღრმავდეს სამეცნიერო და საგანმანათლებლო კავშირები.

სტატიაში მოტანილი მასალა შეიძლება საფუძვლად დაედოს ევროკავშირის EaP-ს, რათა ჩამოყალიბდეს პროგრამის სამომავლო სამოქმედო მიმართულებები.

დანართები

დანართი 1. ევროპულ უნივერსიტეტებში დოქტორანტიების მობილობა ერაზმუს მუნდუსის სამხრეთ კავკასიის გარე თანამშრომლობის პროგრამით

მობილობის I ეტაპი: 20/9/2010 (10 თვე) მობილობის II ეტაპი: 20/9/2011 (10 თვე) I სამიზნე ჯგუფი		
ინსტიტუტი/ქვეყანა	სტუდენტთა რაოდენობა	მასპინძელი ინსტიტუტი
ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
შოთა რუსთაველის სახელობის ბათუმის სახ. უნივერსიტეტი - საქართველო	1	
ი. გოგებაშვილის სახ. თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - საქართველო	1	
გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - საქართველო	1	
ATI - აზერბაიჯანი	2	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
GDU - აზერბაიჯანი	2	
KHAZAR - აზერბაიჯანი	2	
GSU - სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
GPMI - სომხეთი	1	
ASUE - სომხეთი	1	
YSU - სომხეთი	1	
ASAU - სომხეთი	1	
თსუ ⁷² - საქართველო	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. შამეფო
თსუ - საქართველო	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
ბათუმი ⁷³ - საქართველო	1	ვიანა დო კასტელოს პოლიტექნიკური უნივერსიტეტი, (IPVC) პორტუგალია
ბათუმი - საქართველო	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
თელავი ⁷⁴ - საქართველო	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
თელავი - საქართველო	1	ვრიჯის ინვერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
გორი ⁷⁵ - საქართველო	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
გორი - საქართველო	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
ATI - აზერბაიჯანი	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
GDU - აზერბაიჯანი	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
KHAZAR - აზერბაიჯანი	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. შამეფო
GSU - სომხეთი	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. შამეფო
GSU - სომხეთი	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
GPMI - სომხეთი	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
GPMI - სომხეთი	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
ASUE - სომხეთი	1	ვრიჯის ინვერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
YSU - სომხეთი	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
ASAU - სომხეთი	1	IPVC, პორტუგალია
ASAU - სომხეთი	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
III სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	2	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. შამეფო
	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
	1	რეზენეს აუგუსტსკოლა, ლატვია
	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
აზერბაიჯანი	3	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
	1	IPVC, პორტუგალია
სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი

⁷² აქ და შემდგომ იგულისხმება: ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იხ: www.tsu.edu.ge.

⁷³ აქ და შემდგომ იგულისხმება: ბათუმის შოთა რუსთაველის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იხ: www.bsu.edu.ge.

⁷⁴ აქ და შემდგომ იგულისხმება: თელავის ი. გოგებაშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იხ: www.tesau.edu.ge.

⁷⁵ აქ და შემდგომ იგულისხმება: გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იხ: www.gu.edu.ge.

დანართი 2. ევროპულ უნივერსიტეტებში მაგისტრანტების მობილობა ერაზმუს მუნდუსის სამხრეთ კავკასიის გარე თანამშრომლობის პროგრამით

მაგისტრანტების მობილობა ევროპაში, მობილობის I ეტაპი: 25/9/2010 (20 თვით); მობილობის II ეტაპი: 25/9/2011 (20 თვით)		
ინსტიტუტი/ქვეყანა	სტუდენტთა რაოდენობა	მასპინძელი ინსტიტუტი
ოსუ – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
ბათუმი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	შვანსეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
თელავი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	საპიენსას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
გორი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
ATI – აზერბაიჯანი	2	IPVC, პორტუგალია
GDU – აზერბაიჯანი	1	შვანსეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
GDU – აზერბაიჯანი	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
KHAZAR – აზერბაიჯანი	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
KHAZAR – აზერბაიჯანი	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
GSU – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
GPMI – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
ASUE – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
ASUE – სომხეთი	1	საპიენსას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
ASUE – სომხეთი	1	IPVC, პორტუგალია
YSU – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
YSU – სომხეთი	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
ASAU – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
II სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	1	შვანსეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
	1	საპიენსას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
აზერბაიჯანი	1	IPVC, პორტუგალია
	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
სომხეთი	1	რეზეკნეს აუტოსტკოლო, ლატვია
III სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	1	შვანსეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
	1	საპიენსას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
	1	IPVC, პორტუგალია
	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
	1	ვრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
აზერბაიჯანი	1	IPVC, პორტუგალია

დანართი 3. ევროპულ უნივერსიტეტებში დოქტორანტების მობილობა ერაზმუს მუნდუსის სამხრეთ კავკასიის გარე თანამშრომლობის პროგრამით

დოქტორანტი ევროპაში (I სამიზნე ჯგუფი); მობილობის პერიოდი: 1/3/2011-დან		
ინსტიტუტი/ქვეყანა	სტუდ. რაოდ-ბა	მასპინძელი ინსტიტუტი
ოსუ – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
ბათუმი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
თელავი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
გორი – საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
ATI – აზერბაიჯანი	1	ფრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
GDU – აზერბაიჯანი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
KHAZAR – აზერბაიჯანი	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
GSU – სომხეთი	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
GSU – სომხეთი	1	რეზენეს აუგსტსკოლა, ლატვია
GPMI – სომხეთი	1	ფრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
ASUE – სომხეთი	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
YSU – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
YSU – სომხეთი	1	IPVC, პორტუგალია
ASAU – სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
ASAU – სომხეთი	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
II სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
აზერბაიჯანი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
	1	ფრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
სომხეთი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
III სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1 (34 თვით)	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
	1	ფრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია
აზერბაიჯანი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი

დანართი 4. ევროპულ უნივერსიტეტებში პოსტ-დოქტორანტების მობილობა ერაზმუს მუნდუსის სამხრეთ კავკასიის გარე თანამშრომლობის პროგრამით

პოსტ-დოქტორანტების მობილობა ევროპაში, I სამიზნე ჯგუფი, მობილობის პერიოდი: 1/1/2011 (6 თვე)		
ინსტიტუტი/ქვეყანა	სტუდენტთა რაოდ-ბა	მასპინძელი ინსტიტუტი
ოსუ - საქართველო	1	რეზენეს აუგსტსკოლა, ლატვია
გორი - საქართველო	1	სვანზეას მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტი, გაერთ. სამეფო
GPMI - სომხეთი	1	IPVC, პორტუგალია
ASUE - სომხეთი	1	რუსეს უნივერსიტეტი, ბულგარეთი
III სამიზნე ჯგუფი		
საქართველო	1	საპიენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
აზერბაიჯანი	1	თესალონიკის უნივერსიტეტი ათენი, საბერძნეთი
	1	ფრიჯის უნივერსიტეტი, ბრიუსელი, ბელგია

ლიტერატურა:

1. ი. გაგნიძე. საქართველოს საერთაშორისო საგანმათლებლო კავშირები – ეკონომიკაში ცოდნის სამკუთხედის მოდელის ფორმირების წინაპირობა. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის საერთაშორისო რეფერირებადი და რეცენზირებადი სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“. თბ., №2. 2011.
2. რ. ფუტყარაძე. საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები: პრობლემები და პერსპექტივები. გამომც. „უნივერსალი“, თბ., 2010.
3. მ. ლობჯანიძე. „გერმანიაში უმაღლესდამთავრებული ახალგაზრდების დასაქმება სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ“. ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. თბ. 2010.
4. ფ. წოწკოლაური, ი. გაგნიძე. ინოვაციის მხარდამჭერი განათლების სისტემა ევროკავშირში, მრავალდონიანი საინოვაციო პოლიტიკა და ევროინტეგრაცია (გზამკვლევი). თბ., 2010.
5. N.Hovhannisyan, W. Keller. International Business Travel: An Engine of Innovation?, University of Colorado, 2010, PDF.
6. Preparations for the establishment of the Georgian National Platform for the Eastern Partnership. T. Khisadeli. (http://www.alda-europe.eu/public/doc/107-EaP_CSF_Newsletter_10-2010.pdf).
7. EASTERN PARTNERS HIP CIVIL SOCIETY FORUM, RECOMMENDATIONS, WORKING GROUP 4: CONTACTS BETWEEN PEOPLE, (Brussels, 16-17 November 2009); (<http://www.eap-csf.eu/en/resources/eap-csf-2009-documents/>).
8. NOTICES FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS AND BODIES; Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020') (2009/C 119/02); Official Journal of the European Union 28.5.2009.
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>).
9. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, Accompanying document to the Proposal for a DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing an action programme for the enhancement of quality in higher education and the promotion of intercultural understanding through co-operation with third countries (Erasmus Mundus) (2009-2013), *Extended Impact Assessment* integrating ex ante evaluation requirements, [COM(2007) 395 final], [SEC(2007)950].
http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/sec949_en.pdf).
10. I. Gagnidze. Education and Science as part of Georgia-Ukrainian Relationship, International Internet conference, "Formation and Development of Economy in Modern Business Conditions", April 27-28, 2011 (www.viem.edu.ua/konf);
http://viem.edu.ua/konf/en_art.php?id=0601
11. <http://www.erasmusmundus5.gr/>
12. http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/
13. www.weforum.org
14. www.tempus.ge
15. www.geostat.ge
16. www.rustaveli.org.ge

**აღმოსავლეთის პარტნიორობა:
განათლებისა და მეცნიერების როლი ადამიანთა შორის
შრტიმართობის ბალკანეთში**

ინეზა გაგნიძე

რეზიუმე

კვლევაში განხილულია განათლების ევროპული პროგრამები, მათი მართვის ზოგადი სტრუქტურა და სამოქმედო მიმართულებები. ევროკომისიის დოკუმენტების განხილვის საფუძველზე დასაბუთებულია, რომ აღმოსავლეთის პარტნიორობა განათლებისა და მეცნიერების მიმართულებით არის „ევროპა 2020“ განათლების პოლიტიკის ნაწილი, მასთან შესაბამისი და თავსებადი.

შესწავლილია საქართველოს ევროპის საგანმანათლებლო პროგრამებში მონაწილეობის ძირითადი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კავშირები. აღწერილია შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საერთაშორისო თანამშრომლობის ძირითადი მიმართულებები, სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტები, მოკლევადიანი ინდივიდუალური სამოგზაურო სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტები, საკონფერენციო გრანტები, ასალგაზრდა მეცნიერთათვის გრანტების საერთაშორისო თანამშრომლობა და სხვა მიმართულებები.

კვლევაში გაანალიზებულია ერაზმუს მუნდუსის პროგრამა სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში სტუდენტების (ბაკალავრები, მაგისტრანტები, დოქტორანტები), პოტს-დოქტორანტებისა და აკადემიური პერსონალის მიხედვით. პროგრამაში მოცემულია სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მონაწილეთა გეოგრაფიული განაწილება სამიხრეთ ჯგუფების, მონაწილე და მასპინძელი უნივერსიტეტების მიხედვით. გაანალიზებულია აღმოსავლეთის პარტნიორობის მონაწილე ქვეყნებიდან მობილობის მაჩვენებლები 2004 წლიდან.

კვლევაში აღწერილია ტემპუსის პროგრამის პროექტები საქართველოში. მათ შორის 2010 წელს საქართველოში მიმდინარე ტემპუსის პროექტები, მათში მონაწილე უნივერსიტეტები საქართველოდან და აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან. მოცემულია ინფორმაცია ტემპუსის მიერ აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებში 2010 წელს შერჩეული პროექტების შესახებ.

გაანალიზებულია სტუდენტთა მობილობის მონაცემები საქართველოსა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში, სტუდენტთა მობილობის მაჩვენებელი აშშ-სა და ევროპის ქვეყნებში, ასევე აზია-აფრიკის ქვეყნებში.

აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების საგანმანათლებლო სისტემა დახასიათებულია მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ მომზადებული გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიშის მაჩვენებლებელთა სისტემის საშუალებით.